

รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

เรื่อง

การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล
ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

นางสาวกัลณิกา แก้วบัวดี

รหัสนักศึกษา 571081321118

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นนิทานและการติดตามผล
ปีการศึกษา	2561
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาวกลันทิกา แก้วบัวดี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน
ที่ปรึกษา	อ.ดร.อารีย์ พรหมเล็กและอาจารย์วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ
หน่วยงาน	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งสุพรรณบุรี ปี พ.ศ. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการเล่นนิทาน และการติดตามผล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชาย - หญิง อายุ 3-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย 2 ขั้นตอนโดยคัดเด็กที่ได้คะแนนจริยธรรมต่ำสุด 15 อันดับแรกมา 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง 4 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ ละ 20 นาที รวม 15 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและติดตามคือ 1) นิทาน 2) แผนการจัดกิจกรรมการเล่นนิทาน 3) แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4) แบบติดตามผล มีค่าความเชื่อมั่น 0.70 แบบแผนการวิจัยใช้ แบบ One - Group Pretest -Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและ $t - test$ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและติดตามผล มีการพัฒนาจริยธรรม หลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานอยู่ในระดับดีมาก แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีพฤติกรรมความก้าวหน้าไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีจาก อ.ดร.อารีย์ พรมเล็ก และ อาจารย์วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อ.ดร.อารีย์ พรมเล็ก และอาจารย์วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ อ.ดร.อารีย์ พรมเล็ก และ อาจารย์วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ ที่ได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนอนุบาลวัดสระพังลาน จังหวัดสุพรรณบุรี นักเรียนระดับปฐมวัย ห้องอนุบาล 2 ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็น อย่างดี ขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน ประสิทธิ์ ประสาทวิชา ความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ความสำเร็จใด

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็น อย่างสูง ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จใดๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดีคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้ อบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและ ปัจจุบัน ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิจติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	จ
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามคำศัพท์	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	6
ความหมายของการรับรู้	6
ความสำคัญของการรับรู้	7
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้	7
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	8
การรับรู้ของเด็กปฐมวัย	10
การรับรู้พัฒนาการของเด็ก	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย	14
ความหมายของจริยธรรม	14
ความสำคัญของจริยธรรม	15
องค์ประกอบของจริยธรรม	16
รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	17
คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย	20
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพิกอาเจท์	20

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า2(ต่อ)
ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน	22
ความหมายของนิทาน	22
ความหมายของการเล่านิทาน	23
ประเภทของนิทาน	24
จุดประสงค์ของการเล่านิทาน	25
คุณค่าของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย	26
หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง	27
เทคนิควิธีในการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	28
รูปแบบการเล่านิทาน	30
องค์ประกอบของการเล่านิทาน	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน	32
การติดตามผล	33
การประเมินผล	34
วิธีประเมิน	34
การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย	35
เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
4 ผลการวิจัย	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	48
วัตถุประสงค์การวิจัย	48
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	48
วิธีวิจัย	49
ผลการวิจัย	49
การอภิปรายผล	50

ข้อเสนอแนะ	53
------------	----

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า3(ต่อ)
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	59
ภาคผนวก ก	61
ภาคผนวก ข	68
ภาคผนวก ค	72
ภาคผนวก ง	85
ประวัติย่อผู้วิจัย	85

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	41
2 กำหนดการดำเนินการเล่นนิทานในการวิจัย	42
3 ระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ภาพรวมและ จำแนกรายด้าน	46
4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม	46
5 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน	47

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	4
2 การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทดลอง	47

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จริยธรรมมีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนหรือทำลายซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้มนุษย์มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักความสามัคคี ความเมตตา เสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็น คุณธรรมจริยธรรม เป็นความดีที่พึงประพฤติ ปฏิบัติ ต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม บุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ถ้าสังคมใดมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้สังคมนั้นพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมจะมีผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (เพ็ญแข พุ่มพิมล. 2545: 2) การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ต้องเริ่มสร้างตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศชาติต่อไป โดยสถาบันที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมมีด้วย กันหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กแรกเกิด - 6 ปี เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อม และพัฒนาในขั้นต่อไป (บัญชา แสนทวี. 2541: 58; อ้างอิงจาก Bloom) และในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การสร้างจริยธรรมให้กับเด็กเป็นพันธกิจสำคัญของโรงเรียน และครอบครัว เด็กที่มีจริยธรรมดีจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรม กล่าวคือจริยธรรมเป็นการประพฤติทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดี ที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 212 - 213) การพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก มีหลายวิธี จากการศึกษาผลงานวิจัยพบว่า มีการใช้ทั้งนิทาน การละครและการเล่น สร้างจริยธรรมให้กับเด็ก

เด็กปฐมวัยนี้จะเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ มีการเลียนแบบ นิทานจึงเป็นหัวใจสำคัญของเด็ก ทำให้เด็กมีจินตนาการอันกว้างไกล เนื่องมาจากการมีนิทานเป็นสื่อ และในการจัดประสบการณ์ต่างๆ กิจกรรม ครูควรจะใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการที่เด็กได้ฟังนิทาน ทำให้เด็กจดจำได้นาน และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีถ้านิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟังนั้นตรง

กับชีวิตจริง และสามารถเชื่อมโยงกันได้ จุดสำคัญอยู่ที่ครูมีกลวิธีในการเล่นนิทาน การกำหนดตัวแสดงในนิทานที่มีความหมายและให้บทบาทของการแสดงที่เป็นสื่อให้เด็กจดจำได้ดี

2

การเล่นนิทานเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็ก เพราะนิทานเป็นเรื่องของจินตนาการที่ให้ความบันเทิง เต็มเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนาน โลกของเด็ก เป็นโลกสดใสด้วยวัยที่มีจินตนาการ นิทานจะสร้างจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต่อตนเอง ต่อ ผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในปัจจุบันจริยธรรมถูกปล่อยออกจากสมองของคนในสังคมไปหมด จึงเกิดปัญหามากมาย เช่นเด็กเล็กถูกทำร้าย ถูกข่มขืน อันตรายเกิดขึ้นได้ไม่เว้นแม้แต่บุคคลในครอบครัว (วารสารวิชาการกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 63 – 65)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้นิทานและติดตามผลด้านจริยธรรม โดยเน้นการรับรู้ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะด้านการพูดและด้านการกระทำด้วยการเล่นนิทานให้เด็กนำไปปฏิบัติ แล้วติดตามผลการปฏิบัติตามนิทานแต่ละเรื่องเป็นการย้ำให้เด็กจำและเข้าใจ ผลการวิจัยที่จะเป็นรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กเพื่อเป็นคนดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการศึกษานิทานกับการติดตามผลการปฏิบัติ ตามสารนิทานจะมีผลต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างไรโดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจากการใช้นิทานและการติดตามผลในการรับรู้ด้านการพูด และด้านการกระทำก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจากการใช้นิทานและการติดตามผลในการรับรู้จริยธรรม ด้านการพูด ด้านการกระทำ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานและการติดตามผลนี้เป็นการหา รูปแบบ เพื่อเป็นการอบรมสั่งสอนให้เด็กประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นเงื่อนไขการปฏิบัติตามตัวละครในนิทาน ซึ่งผลที่ตามมาจะทำให้เด็กปฐมวัยได้มีแนวทางของการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก รวมถึงการคิดรูปแบบอื่นๆ ที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียน ชาย – หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3 – 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน ตำบลสระพังลาน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน

2. เนื้อหาการวิจัย

การเล่านิทานเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางภาษาพูดของเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น เด็กนักเรียนชาย - หญิงที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2561

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน ตำบลสระพังลาน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลานจำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. ผู้วิจัยทำการประเมินจริยธรรมเด็กปฐมวัยโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. นำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่คะแนนน้อยที่สุดตามลำดับ

จำนวน 15 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

- 4.ระยะเวลา ระยะเวลา 3 สัปดาห์ วันละ 20 นาที
- 5.ตัวแปรได้แก่

ตัวแปรต้น คือ การเล่านิทานและการติดตามผล

ตัวแปรตาม คือ การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพูด

2.2 ด้านการกระทำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้นิทาน มีการรับรู้ด้านจริยธรรมในแต่ละ ด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุ ระหว่าง 3-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านสระพังลาน ตำบลสระพังลาน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สระพังลาน

นิทาน หมายถึง เรื่องสั้นที่ครูแต่งเอง มีสาระเน้นจริยธรรมด้านการพูด ได้แก่ พูด ไพเราะและ พูดไม่โกหก สาระจริยธรรมด้านการกระทำ ได้แก่ การไม่ก้าวร้าวและการช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีตัวละคร เป็นสัตว์ จำนวน 2 - 3 ตัว

การเล่านิทานและการติดตามผล คือ การนำเอาเรื่องราวนิทานที่ครูแต่งเอง โดยมีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับจริยธรรมมาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย และการ ติดตามผลเป็นการประเมินตามสภาพจริง หลังจากที่ได้ฟังนิทานจบแล้วให้เด็กประเมินตนเองด้วย การให้เด็กรายงานการปฏิบัติจริยธรรม แล้วให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ในแผ่นบันทึกกิจกรรมประจำสัปดาห์ ตามการปฏิบัติจริงของเด็กแต่ละคน

จริยธรรมของเด็กปฐมวัย หมายถึง การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับข้อที่พึงปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับของสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ดังนี้

4

1. จริยธรรมด้านการพูด คือ การพูดไพเราะ กับพูดไม่โกหก
 - 1.1 การพูดไพเราะ คือการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนหวานกับเพื่อน ผู้ใหญ่และบุคคลอื่นๆ
 - 1.2 การพูดไม่โกหก คือ การพูดไม่ให้ร้ายป้ายสีกับผู้อื่น พูดความจริง
 2. จริยธรรมด้านการกระทำ คือ ไม่ก้าวร้าวกับการช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.1 การไม่ก้าวร้าว คือ การไม่ละเมิด หรือไม่ล่วงเกินผู้อื่นทั้งโดยการพูดและการกระทำ ให้ได้รับความเดือดร้อน และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่ไม่ละเมิดหรือไม่ล่วงเกินทั้งการพูดและการกระทำ ให้ได้รับความเดือดร้อน
 - 2.2 การช่วยเหลือผู้อื่น คือ การแสดงความมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับผู้อื่น
- การพัฒนาจริยธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้จริยธรรมของเด็กด้านการพูดและการกระทำ ซึ่งประเมินโดยแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรต้น

การเล่านิทานและติดตามประเมินผล

ตัวแปรตาม

การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้นิทานและการติดตามผล มีการรับรู้ด้านจริยธรรมในแต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

1. การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยรวม
2. การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยรายด้าน
 - 2.1 ด้านการพูด
 - 2.2 ด้านการกระทำ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้
 - 1.1 ความหมายของการรับรู้
 - 1.2 ความสำคัญของการรับรู้
 - 1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การรับรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
 - 2.4 รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.5 คุณลักษณะที่ต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์
 - 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการเชิงเหตุผลจริยธรรมของโคลเบอร์ก
 - 3.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นนิทาน
 - 4.1 ความหมายของนิทาน
 - 4.2 ความหมายของการเล่นนิทาน
 - 4.3 ประเภทของนิทาน
 - 4.4 จุดประสงค์ของการเล่นนิทาน
 - 4.5 คุณค่าและประโยชน์ของนิทานที่มีต่อเด็กปฐมวัย
 - 4.6 หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง
 - 4.7 เทคนิควิธีในการเล่นนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.8 รูปแบบการเล่นนิทาน

4.9 องค์ประกอบของการเล่านิทาน

4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

6

5. การติดตามผล

5.1 การประเมินผล

5.2 วิธีการประเมิน

5.3 การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย

5.4 เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัย ได้มีผู้ให้ความหมาย ของการรับรู้ไว้ดังนี้

ทัศนีย์ ลักษณะกิจชนชัช และคณะ(2550, หน้า 72) สรุปการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคลที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยการมีสิ่งเร้าเข้ามากระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส ด้วยการได้เห็น ได้ยิน ฯลฯ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยมีสมองทำหน้าที่แปลความหมาย โดยอาศัยความจำ ความรู้สึก และประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลเกิด การรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น

พิชญาดา ธาตุอินจันทร์ (2551 : 18) ได้กล่าวว่า การพูดมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นการสื่อความเข้าใจระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการเทคนิคต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการพูดด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ด้วยการพูด คำตอบจากคำถามของปริศนาคำถามจะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ สื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ ตลอดจนแปลความหมายของคำพูดเป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง

จารุณี ศรีเผือก (2554) กล่าวว่า นิทาน คือ เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเพื่อให้เกิด ความสนุกสนานและความบันเทิง ซึ่งนิทานอาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่สมมติขึ้น ทำให้เด็กเกิด จินตนาการจากเรื่อง ได้แง่คิดคติสอนใจ เด็กสามารถนำไปเป็นต้นแบบต่อการปฏิบัติตนใน ชีวิตประจำวันและใช้ในโอกาสได้

สมถวิล ผลสอาด (2555, หน้า 24) ได้สรุปความหมาย ความรู้ ว่าความรู้นั้นเริ่มต้น จากระดับง่าย ๆ ก่อนแล้วเพิ่มความสามารถในการใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล และความรู้นั้นสามารถวัดได้โดยเครื่องมือที่ใช้ทดสอบความรู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบอัตนัย และแบบปรนัย

ฐิติรัตน์ บำรุงวงศ์ (2555, หน้า 30) สรุปว่า การรับรู้ คือความรู้สึกนึกคิด ความรู้' ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดจากการสัมผัสของร่างกายซึ่งจะแตกต่างกันแต่ละบุคคล โดยอาศัย ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวตีความและแปลความหมายออกมา

7

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2556, หน้า 79)กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่ อินทรีย์ หรือสิ่งมีชีวิตพยายามทำ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อม โดยผ่านทางอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง กระบวนการนี้จะเริ่มจากอวัยวะรับสัมผัส (Sensory organ) สัมผัสกับสิ่งเร้าแล้วส่งกระแสประสาทไปยังระบบประสาทส่วนกลาง จากนั้นสมองจะอาศัยประสบการณ์ เดิม แรงจูงใจ อารมณ์ สติปัญญา ฯลฯ เพื่อแปลความหมายของอาการสัมผัส (Sensation) ออกมาเป็นการรับรู้

สรุปได้ว่า ความหมายของการรับรู้ คือ การที่เด็กได้ใช้ประสาททั้งห้า ในการสัมผัสการได้ยิน การได้สัมผัส การได้กลิ่นกับสิ่งเร้าต่างๆ รอบๆ ตัวเด็ก ทำให้เกิดการเข้าใจความหมายแล้วประมวลเป็น ความรู้เข้ากับประสบการณ์เดิม

1.2 ความสำคัญของการรับรู้

กันยา สุวรรณแสง (2538: 150) กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ได้ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้การเรียนรู้ก็ไม่เกิดขึ้น สังเกตได้จากกระบวนการดังนี้

สิ่งเร้า ประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้า ตีความและรับรู้ความหมาย สัญชาตญาณ(รับรู้) เกิดสังเกตเป็น การเรียนรู้ การเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ เนื่องจากความรู้ ความจำจะช่วยแปลความหมายให้ ทราบว่าคืออะไร

2. มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิด ความรู้สึกและมีอารมณ์ พัฒนามาเป็นเจตคติ แล้วพฤติกรรมก็ตามมาในที่สุด

ชวนพิศ ทองทวี (2536: 97) ได้กล่าวถึง การรับรู้ว่ามีความสำคัญต่อเจตคติอารมณ์ และ แนวโน้มของพฤติกรรม กล่าวคือ เมื่อรับรู้สิ่งใดก็ย่อมเกิดความรู้สึกกับสิ่งนั้นพอเกิดอารมณ์หลายๆ ครั้งก็อาจจะกลายเป็นเจตคติ แล้วทำให้เกิดแนวโน้มอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การรับรู้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ เจตคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การที่ได้รับรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งบ่อยๆ ทำให้เกิดเจตคติ

1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สุชา จันทรเฒ (2539: 132) กล่าวว่าในการที่จะรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม ได้แก่ ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยกระทำมาแล้ว ในอดีต ประสบการณ์เหล่านี้ต้องมีปริมาณมาก และเป็นความรู้ที่ถูกต้อง

2. ความต้องการและความสนใจในขณะนั้น ถ้าคนเรามีความต้องการและสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็จะมีความตั้งใจแน่วแน่ มีความสังเกต พิจารณาสິงนั้นอย่างถี่ถ้วน ซึ่งก็จะให้เกิดการตีความหมาย อย่างถูกต้อง

3. สภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าที่มารู้ สภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมทำให้จิตใจแจ่มใส ปลดปล่อย สติปัญญาดีขึ้น ย่อมช่วยให้การตีความหมายจากการรับสัมผัสดีขึ้น

8

พัชรี สวนแก้ว (2545: 40 – 42) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้มี 4 ประการ คือ

1. สิ่งเร้า สิ่งที่เป็นต้นกำเนิดให้เกิดการเรียนรู้จะอยู่ในรูปของวัตถุพลังงานต่างๆ เช่น เสียง แสง อุณหภูมิ สี กลิ่น การรับรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับพลังงาน ปฏิกริยา หรือความเข้มของสิ่งเร้า

2. ตัวกลางหรือสื่อ มีอิทธิพลที่จะทำให้การรับรู้ดีขึ้นหรือเลวลง ตัวกลางได้แก่ คลื่นเสียง คลื่นแสง อุณหภูมิหรือปัจจัยทางกายภาพ

3. เซลล์ประสาทรับสัมผัส จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการรับรู้ ประสาทสัมผัส ประกอบด้วยเซลล์ตัวรับสัมผัสจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในบริเวณผิวรอบนอกของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เช่น ผิวหนัง ลิ้น ตา หู จมูก เซลล์ประสาทเหล่านี้ทำหน้าที่รับความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อม รับและส่งถ่ายทอด ความรู้สึกเป็นทอดๆ ไปจนถึงประสาทส่วนกลาง คือ สมอง

4. ระบบประสาทส่วนกลางหรือสมอง มีบทบาทในการรับรู้ข้อมูลการรู้สึกที่ส่งเข้ามา สมองทำหน้าที่บันทึกและลงรหัสสิ่งเร้าเหล่านั้น มีการประเมินและตีความต่อข้อมูลการรู้สึกเหล่านั้น ซึ่งในการทำงานของระบบส่วนกลางต้องอาศัยประสบการณ์เดิมมาประมวลเพื่อจัดระบบการเรียนรู้ใหม่ แล้วพัฒนาเป็นการรับรู้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการรับรู้ คือ สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวเด็ก และสื่อมีอิทธิพลทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางบวกและทางลบ ตลอดจนเซลล์ประสาทสัมผัสที่อยู่รอบนอก ทำหน้าที่รับความรู้สึกและส่งไปยังสมอง สมองก็จะทำหน้าที่รับข้อมูลความรู้สึก และตีความข้อมูล เพื่อจัดระบบการเรียนรู้ใหม่ และพัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมที่ถูกต้อง

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

พอลาเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กเป็นขั้นๆ ตามลำดับอายุโดยอธิบาย พฤติกรรมของมนุษย์ เฉพาะด้านความคิดความเข้าใจ พอลาเจท์ พบว่า เด็กคิดและเข้าใจสิ่งต่างๆ แตกต่างจากผู้ใหญ่ จึงได้อธิบายถึงความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ขั้นต่างๆ แบ่งตามอายุโดยประมาณ ดังนี้ (พัชรี สวนแก้ว, 2545: 98 – 100)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensor motor Stage) อยู่ในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 2 ปี เป็นขั้นที่เด็กรู้จักการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น หู ตา มือ เท้า ฯลฯ ในขั้นนี้จะเป็นการพัฒนาการทางความคิดก่อนระยะเวลาที่ทารกจะพูดและใช้ภาษาได้ สามารถรับรู้และแสดงกิริยาอาการต่างๆ ได้ เป็นช่วงที่มีปฏิกริยาสะท้อน เช่น การจับ การกำ การดูด ฯลฯ

2. ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 – 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด และเข้าใจเครื่องหมาย ทาทาง ที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลขึ้นมาอ้างได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์ และเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ เด็กจะพยายามพูด และนำคำมาสร้างประโยคใหม่ต่างๆ ที่ยังไม่เข้าใจความหมายตื้นๆ

9

3. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7 – 11 ปี เด็กสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่แลเห็นได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น เด็กสามารถคิดตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม สามารถบอกจำนวนและคำนวณ แก้ปัญหาได้ เปรียบเทียบสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้

4. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 15 ปีขึ้นไป เป็นช่วงที่เด็กคิดหาเหตุผลและเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถตั้งสมมติฐานและแก้ปัญหาได้ การคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์เป็นขั้นที่เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์

บรูเนอร์ (Bruner) ได้ศึกษาการรับรู้ของบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางสมอง ในแง่ที่จะสามารถสร้างสักับในสิ่งที่รับรู้ได้เพียงใด หรือเขามีความสามารถที่จะจัดเข้าพวก บรูเนอร์ ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน คือ

1. ขั้นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive Stage) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำมากที่สุด
 2. ขั้นการเรียนรู้ด้วยภาพและจินตนาการ (Iconic Stage) ในขั้นนี้เด็กจะเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น และเกิดความคิดการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้ง
 3. ขั้นการเรียนรู้ด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Stage) เป็นขั้นพัฒนาการสูงสุดของบรูเนอร์ เป็นขั้นที่เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่างๆ ที่ไม่จับต้องได้
- กิเซล (Gesell) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็กทางด้านร่างกายเนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ และพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนจะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น กิเซล ได้แบ่งพัฒนาการของเด็กออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 34 – 35)

1. พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) ครอบคลุมการบังคับอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย และความสัมพันธ์ด้านการเคลื่อนไหว
2. พฤติกรรมทางการปรับตัว (Adaptive Behavior) ครอบคลุมความสัมพันธ์การใช้มือและสายตา การสำรวจ ค้นหา การกระทำต่อวัตถุ การแก้ปัญหาในการทำงาน
3. พฤติกรรมการใช้ภาษา (Language Behavior) ครอบคลุมการที่เด็กใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
4. พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Personal – Social Behavior) ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติส่วนตัว เช่น การกินอาหาร การขับถ่าย และการฝึกต่อสภาพสังคม เช่น การเล่นเกมการตอบสนองผู้อื่น

จากทฤษฎีและแนวคิดของนักจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าทฤษฎีและแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ คือ กระบวนการที่เด็กได้ลงมือทำโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือเด็กได้เห็น ได้ยิน ได้ดมกลิ่น ได้ชิมรส และได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กจะเกิดประสบการณ์ใหม่ที่ผสมผสานกับประสบการณ์เดิม และเด็กสามารถตีความหมายนั้นจนเข้าใจรวมทั้งแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม

10

1.5 การรับรู้ของเด็กปฐมวัย

พัชรี สอนแก้ว (2545: 42 - 43) ได้กล่าวถึง การรับรู้ของเด็กปฐมวัยในเรื่องต่างๆที่ได้มีการศึกษาทดลองค้นคว้าพบได้ในหลายลักษณะ ดังนี้

1. การรับรู้รูปทรงต่างๆ เด็กสามารถรับรู้และมีปฏิกิริยาต่อความแตกต่างเรื่องรูปร่างของวัตถุตั้งแต่อายุ 6 เดือนขึ้นไป เด็กจะพัฒนาความสามารถในการรับรู้รูปทรงของวัตถุตามอายุที่เพิ่มขึ้น เด็กอายุ 2 - 3 ขวบ สามารถจัดวัตถุเข้าคู่กันตามรูปทรง เด็กอายุ 3 - 6 ปี จะจับคู่วัตถุโดยเลือกสีได้ และเด็ก 6 ปีขึ้นไป จะมีความสามารถแยกรูปทรงของตัวอักษรและตัวเลขได้ แต่ยังแยกความแตกต่างของพยัญชนะบางตัวไม่ได้

2. การรับรู้ส่วนต่างๆ ส่วนรวม และรายละเอียด เด็กจะไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เขารับรู้ ออกเป็นส่วนต่างๆ ได้ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นสิ่งใหม่ไม่มีความหมาย โดยปกติแล้วเด็กจะรับรู้โครงสร้างส่วนนอกของสิ่งต่างๆ ส่วนความสามารถที่จะแยกส่วนต่างๆ ออกจากการรับรู้ของโครงสร้างส่วนรวมนั้น จะพัฒนาขึ้นทีละน้อยตามลำดับอายุ

3. การรับรู้กับความคงที่ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ถึงคุณสมบัติต่างๆ ของวัตถุที่ยังคงสภาพอยู่เสมอ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงสภาวะต่างๆ เช่น การมองบ้านในระยะไกลจะเห็นว่าบ้านเล็กกว่าที่มองในระยะใกล้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเกิดการรับรู้ความคงที่ของขนาดวัตถุซึ่ง ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับความคงที่นี้ ไม่สามารถรับได้ว่าเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเนื่องจากการรับรู้

สรุปได้ว่า การรับรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดจากวุฒิภาวะและความพร้อมในตัวเด็ก โดยต้องอาศัยพ่อแม่ ครู และผู้ปกครอง จะต้องช่วยกันจัดประสบการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กได้ฝึกฝนการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเปิดโอกาสให้เด็กหัดคิดใช้เหตุผล และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.6 การรับรู้พัฒนาการของเด็ก

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 36 - 37) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พอแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เด็กทุกคนมีความคล้ายคลึงกัน เด็กทุกคนจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการคล้ายคลึงกัน ซึ่งสรุปลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเอาไว้ดังนี้

- 1.1 พัฒนาการจะเกิดในลักษณะต่อเนื่อง การพัฒนาจะเป็นระบบหรือกระบวนการ

ต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถหยุดการเปลี่ยนแปลงได้ และพัฒนาการระยะหนึ่งๆ จะเป็นรากฐานของการพัฒนาในระยะต่อไป

1.2 พัฒนาการจะเป็นไปตามขั้นตอนของมันเอง เช่น พัฒนาการของมนุษย์จะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน คือ นิ่งก่อน แล้วก็ยืน แล้วก็เดิน เป็นต้น

1.3 พัฒนาการจะเกิดเป็นอัตราที่ไม่เหมือนกัน บุคคลทุกคนจะมีขั้นการพัฒนาเป็นแบบฉบับเดียวกัน แต่การเจริญเติบโตจะแตกต่างกัน

11

1.4 พัฒนาการจะเกิดเป็นทิศทางเฉพาะ พัฒนาการจะเริ่มจากศีรษะลงไปสู่เบื้องล่าง จากแกนกลางของลำตัวไปสู่ส่วนย่อย จากส่วนที่ใกล้ไปหาส่วนที่ไกล

1.5 พัฒนาการแต่ละช่วงอายุไม่เป็นอัตราเดียวกัน เช่น ในวัยเด็ก การเจริญเติบโตของร่างกายจะมีอัตราสูงในช่วง 2 ปีแรก ต่อจากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะลดลง และสูงขึ้นไปอีกครั้งในวัยรุ่น

2. เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน เด็กทุกคนจะมีความแตกต่างกัน เพราะแต่ละคนจะเติบโตและพัฒนาขึ้นตามแบบแผนของพัฒนาการที่เหมือนกัน แต่จะมีอัตราที่เร็วช้าต่างกัน ด้วยเด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปตามความสามารถของตน ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุดังนี้

2.1 เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามพันธุกรรม

2.2 เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการต่างกัน แต่ช่วงพัฒนาการของเด็กจะมีผลต่อการกระทำต่างๆ ของเด็กซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงพัฒนาการ

2.3 เด็กหญิงจะพัฒนาเร็วกว่าเด็กชาย

2.4 สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความถนัดและทัศนคติของแต่ละคน ถ้าเด็กที่มีความอบอุ่น มีคนรับฟัง พูดคุยด้วย รักเขา เขาจะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ขาดคนเอาใจใส่

สุชา จันทน์เอม (2542: 43) ได้กล่าวถึงลักษณะของพัฒนาการไว้ ดังนี้

1. พัฒนาการเป็นไปตามแบบฉบับของมันเอง โดยไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์มักจะมีการพัฒนาที่เป็นตัวเอง

2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดก็ตามจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อยและจากส่วนกลางไปส่วนข้างที่ไกลตัวออกไป

3. พัฒนาการทั้งหลายเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกันไป โดยพัฒนาการทุกขั้นดำเนินการมาเรื่อยๆ ตั้งแต่อดีตและดำเนินการเรื่อยต่อไปอีก

4. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปได้

5. อัตราพัฒนาการส่วนต่างๆ ของร่างกายแตกต่างกัน โดยส่วนต่างๆ ของร่างกายมิได้เจริญด้วยอัตราเร็วเท่ากันหมด บางส่วนอาจเจริญเร็วกว่าบางส่วน

6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่างๆ มักจะสัมพันธ์กัน

7. พัฒนาการของเด็กอาจทำนายได้ เนื่องจากอัตราการพัฒนาของเด็กปกติส่วนใหญ่ มักคงที่ เราจึงพอจะทำนายได้ว่า จะมีพฤติกรรมใดเกิดขึ้นในเวลาใด

8. พฤติกรรมบางชนิด ผู้ใหญ่อาจถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่แท้ที่จริงแล้วเป็น พฤติกรรมที่ปกติของเด็ก ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการนั่นเอง

ถวิล ธาราโกชน (2541: 53 – 54) ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กอายุแรกเกิด – 12 ปี ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการวัยทารก (Infancy) เริ่มตั้งแต่คลอดจนอายุประมาณ 2 ปี ในระยะ 2 สัปดาห์แรก อาจเรียกว่าทารกแรกคลอด เป็นวัยที่เริ่มปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก คือจะต้อง หายใจ กิน อาหาร และขับถ่ายเอง ไม่เหมือนกับอยู่ในครรภ์ที่ต้องขึ้นอยู่กับระบบหายใจกินอาหาร

12

และขับถ่ายของแม่ วัยทารก จึงเป็นวัยที่เริ่มเป็นอิสระจากแม่ วัยนี้พัฒนาทางร่างกายจะเป็นไปในอัตราที่เร็วมากใน 1 ปีแรก การพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ภาษาเชอว์บัญญา อารมณ์ สังคม และ บุคลิกภาพเป็นไปพร้อมๆ กัน แต่อยู่ในอัตราที่ต่างกัน ทารกควรจะได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านศีรยะ และทางด้านจิตวิทยาที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานพัฒนาการด้านต่างๆ ให้แก่เด็กอีกด้วย

2. พัฒนาการวัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเข้าเรียน (Preschool Age) อายุ 2 – 5 ปี ในวัยนี้เด็กจะเริ่มไปโรงเรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมต่อไป เด็กในวัยนี้ เป็นวัยอยากรู้อยากเห็น ช่างซักช่างถาม ชอบสำรวจหรือค้น เด็กในวัยนี้จะมีจินตนาการและมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบ ฟังนิทานหรือดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ที่มีเรื่องราวที่ตื่นเต้น มหัศจรรย์ ผจญภัย เด็กชอบสังเกต จดจำ และ เลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครเด็กในวัยนี้อารมณ์รุนแรง แสดงออกโดยการลงมือลงเท้า เมื่อเวลาโกรธหรือไม่พอใจ จะมีพฤติกรรมที่ดื้อรั้น ไม่เชื่อฟัง

3. พัฒนาการวัยเด็กตอนกลางหรือวัยเข้าเรียน (School Age) อายุ 6 – 12 ปี ในวัยนี้ เด็กเริ่มไปโรงเรียน พัฒนาการด้านต่างๆ จะเป็นไปอย่างช้าๆ พัฒนาการที่เด่นชัดในวัยนี้ก็คือ พัฒนาการด้าน สังคม วัยเด็กตอนกลางเป็นวัยของการเข้ากลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมักเป็นเพศเดียวกัน อายุไล่เลี่ยกัน ทำ กิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เป็นต้น พัฒนาการของเด็กแต่ละอายุจะมีสัมผัสรับรู้ที่ ต่างกันเด็กเล็กจะเรียนรู้จากการรับรู้ด้วยรับฟังด้วยประสาทสัมผัสของทั้ง 5 ตัวอย่าง เช่น เด็กทารก สัมผัสจากการรับรู้ด้วยปฏิกิริยาสะท้อนแล้วจะค่อยๆ หายไปเมื่อทารกอายุ 6 เดือน หลังจากนั้นจะเป็น การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายการพัฒนากล้ามเนื้อจะเริ่มจากบริเวณศีรษะ ลำตัว แขน และนิ้วมือ ตามลำดับ ทารกเมื่อแรกเกิดมือและแขนจะเคลื่อนไหวไปมา กำๆ แบๆ พออายุ 6 เดือน สามารถพลิก รอบตัวได้ และเมื่อเข้าสู่ 9 เดือน ทารกสามารถนั่งได้โดยไม่ต้องจับ แต่นั่งได้ไม่นานนัก อายุ 12 เดือน ทารกสามารถจับดินสอขีดเขียนเล่น ถือขวดนมและดูได้เอง ทารกจะคลานได้ อายุ 15 เดือน ทารก พยายามจับช้อน เพื่อดักอาหารใส่ปาก ทารกเริ่มเดินได้แล้ว อายุ 2 ปี สามารถดักข้าวกินเองได้ รู้จัก เปิดหนังสือ เปิดผาขวด หรือโยนลูกบอล จะพยายามฝึกทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับขา เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย เป็นต้น (สุชา จันทรโธม. 2542: 114 – 115) จากตัวอย่างการวิจัยของ

ขวัญแก้ว ดำรงค์ศิริ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและ จังหวะ โดยเน้นจุดประสงค์ที่มีต่อความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กอายุ 4 – 5 ปี ผลการศึกษาพบว่า

ในเวลา 6 สัปดาห์ ความพร้อมทางด้านร่างกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ในเวลา 3 สัปดาห์ ความพร้อมทางด้านร่างกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ และ 3 สัปดาห์มีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อนำมาพิจารณาทางสถิติ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 3 กลุ่มทดลองมีคะแนน ความพร้อมทางด้านร่างกายสูงกว่ากลุ่มควบคุม จะเห็นได้ว่าการรับรู้ของเด็กจะเป็นไปตามสถานการณ์และวุฒิภาวะ

13

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอนโทส (Kontos. 1985) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของวัยเด็กตอนต้นที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู และการรับรู้เอาใจใส่จากผู้ปกครองพบว่า พฤติกรรมของผู้ปกครองทั้งทางบวกและทางลบ ตลอดจนการได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ ถือว่ามีความสำคัญยิ่งในมาตรฐานการเป็นผู้ปกครองที่ดี ขณะที่ผู้ปกครองเห็นว่า พฤติกรรมของตนเป็นสิ่งที่คล้ายกับบรรทัดฐานของการเป็นผู้ปกครองสรุปได้ว่า ในวัยเด็กตอนต้นจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทางลบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองในบ้าน

งานวิจัยในประเทศ

พัชรี เจตนเจริญรักษ์ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในการรับรู้ของเด็กอายุ 4 – 5 ปี จากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ มีความสนใจในการรับรู้การร่วมกิจกรรมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

สดี ไชยกุล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษสิ่งแวดล้อมของเด็กอายุ 3-5 ปีพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมภายนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนแบบปกติ มีการรับรู้การอนุรักษสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจพร สมานมาก (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม และการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กอายุ 3-5 ปีพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาจริยธรรม และกิจกรรมแบบปกติ มีการรับรู้ทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริม จริยธรรมแตกต่าง

จากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติ

เสาวลักษณ์ อนุติธย์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางด้านศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน

ผลการศึกษา พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ กลุ่มทดลองมี

14

คะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นโปรแกรมการสอนศิลปศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล ประกอบด้วย การจัดกิจกรรม 3 ชั้น คือ

- 1) ชั้นกิจกรรมการมอง การเห็น การสังเกต และการสัมผัส
- 2) ชั้นกิจกรรมการถามและการตอบ
- 3) ชั้นกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะในเรื่องเส้นรูปร่าง รูปทรง สีและพื้นผิว

เสาวนีย์ จันท์ที (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญา ที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กอายุ 3 - 5 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก และมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านอนุรักษ์ต้นไม้ และการอนุรักษ์น้ำสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่มีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางด้านการอนุรักษ์สภาพ

แวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดการรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานความต้องการของเด็กเพื่อที่จะได้เลือกจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้เด็กทำซ้ำบ่อยๆ เด็กก็จะค่อยๆ ซึมซับประสบการณ์ ครูต้องจัดหาสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เช่น สื่อที่แปลกใหม่ ตลอดจนวิธีสอน และกิจกรรม สิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos แปลว่า หลักความประพฤติ หรือลักษณะนิสัย (Character) หมายถึง ความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่า หรือค่านิยม (Value concepts) (ประภาศรี สีหอำไพ. 2553.: 36)

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงามอยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มน้าให้บุคคล มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2535: 24)

15

วาริ นิยมธรรม (2536: 9) ได้ให้ความเห็นว่า จริยธรรม หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำจะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นจริยธรรม เป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยทำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย แล้วกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน และเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีมีในจิตใจ ฉะนั้น การทำดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย (พระเมธีธรรมาภรณ์; อ้างอิงจากกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. 2538: 12)

จริยธรรม เป็นลักษณะของความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติดี อันเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด หรือถูก โดยสังคมเป็นผู้ตัดสินกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. 2541: 4; อ้างอิงจาก Kohlberg)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 278) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง

1. เป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม
 2. เป็นหลักประเพณีที่ถูกต้องและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม และเป็นสัจจะและเหมาะสม
 3. ผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่า อันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้นๆ
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 291) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

พิกาก์ (Piaget. 1960: 1) ให้ความเห็นไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976: 4) กล่าวถึง จริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่ง มีความประพฤติเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินของการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิดจากความหมายจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า จริยธรรม คือ หลักประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นที่ต้องการของสังคม และก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

2.2 ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรม มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยในการปูพื้นฐานลักษณะอันดีงามให้กับเด็ก ควรให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นนิสัย ซึ่ง ชีราพร กุลนันทน์ (2544) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กมี 3 ด้าน คือ

1.ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น

16

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกรักใคร่เอ็นดูทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางการชอบ – ไม่ชอบ อย่างเห็นความสำคัญ เต็มใจรับค่านิยมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือปฏิบัติด้วยกายหรือวาจา ในลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

สรุปได้ว่า จริยธรรมช่วยปูพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดีให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้เด็กเลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม (Moral Elements)

จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ และหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล

2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

3. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิดความอิสระสามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระสามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

องค์ประกอบของจริยธรรมตามแนวคิดของบราวน์ (ส. วาสนา ประวาฬพฤษ์.2535: 3 – 6; อ้างอิงจาก Brown. 1965) จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct) ซึ่งคล้ายกับฮอฟแมน (Goffman. 1976) ที่กำหนดว่า

จริยธรรมประกอบด้วยความคิดทางจริยธรรม(Moral Thought) และความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม(Moral Behavior)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541: 15) ได้จัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย สรุปว่าจริยธรรมของบุคคลมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้สึกลึก (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใสความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ
3. ด้านพฤติกรรม (Moral Conduct) คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าจะเกิดจากอิทธิพลของทั้งสององค์ประกอบข้างต้น

17

สรุปได้ว่า จริยธรรมประกอบไปด้วยระเบียบวินัย ความรู้ ความรู้สึก และความประพฤติ ตลอดจนค่านิยมสูงสุดและสามารถปกครองตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

2.4 รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

วรารภรณ์ รักวิชัย (2535: 114) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรม จะมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. มีระเบียบวินัยเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. รู้จักเสียสละ
4. มีความกตัญญูกตเวทิตา
5. มีความขยันหมั่นเพียร
6. มีความรับผิดชอบ
7. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
8. สามารถควบคุมตนเองได้
9. การประหยัด

ราศี ทองสวัสดิ์ (2539: 3) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล สรุปได้ดังนี้ คือ

1. วาจาสุภาพ
2. การมีสัมมาคารวะ
3. ความอดทน
4. การรู้จักรอคอย
5. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. ความเพียร

7. ความรับผิดชอบ
8. ความเมตตากรุณา
9. การเป็นผู้ให้
10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ความซื่อสัตย์
12. ความประหยัด
13. การให้อภัย
14. ความเกรงใจผู้อื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 212) ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่ปลูกฝังในเด็กมี 2 ประการ คือ

1. จริยธรรมภายในตน ได้แก่ รับผิดชอบ ริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยเหลือตนเองประหยัด และรู้จักการดูแลตนเอง

18

2. จริยธรรมสากล เป็นจริยธรรมที่มีต่อผู้อื่น หรือการปฏิบัติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือผู้อื่น การนับถือผู้อื่นการตรงต่อเวลา

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2547: 12) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนา 3 ด้านคือ

1. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อตนเอง คือ การช่วยเหลือตนเองการรักษา ความสะดวก การมีความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การมีระเบียบวินัยการประหยัดอดออม การรู้จักรอคอย อดกลั้น สามารถควบคุมตนเองได้
2. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อผู้อื่น คือ ความซื่อสัตย์ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตา กรุณา การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีความกตัญญูกตเวที การรู้จักเล่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม คือ การรู้จักรักษาสິงแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและประหยัดจากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบจริยธรรมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบ การรู้จักรอคอย ช่วยเหลือตนเองประหยัด ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือผู้อื่น และรักษาสິงแวดล้อม แต่ในการวิจัยนี้ จะเลือกมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพูดและการ กระทำ ซึ่งเป็นจริยธรรมสากล

2.5 คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเด็ก 0 ถึง 12 ปี ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม คือให้เด็กไทยอายุ 0 ถึง 12 ปี เป็นคนดีและเป็นคนเก่ง ที่มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และศาสนา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงควรพัฒนาพฤติกรรมและจิตลักษณะไปพร้อมกันโดยแบ่งช่วงอายุ ดังนี้เด็กอายุ 0 ถึง 5 ปี ควรได้รับการพัฒนา

1. มีลักษณะของคนไทย
2. มีศาสนา

3. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดีและคนเก่งเมื่อโตขึ้น
4. มีความพร้อมที่จะรับจริยศึกษา
5. มีความฉลาดเฉลียว สุขภาพจิตดี และเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

สรุป คุณลักษณะตามช่วงอายุ ควรได้รับการพัฒนาให้สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม ทำให้การพัฒนาต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามวัย

19

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

ดีโรส รีสเรเมต และมอร์แกน (Devries; Reese – Learned; & Morgan.1991) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญ ของการพัฒนาจริยธรรมทางสังคม ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส โดยเชื่อว่า เป็นตัวแปรในการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็ก ในด้านวิธีการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน

ระหว่างวิธีการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้แบบต่างๆ มีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็ก จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอายุ 5 – 6 ปี ที่มาจาก 3 รูปแบบ คือ

1.รูปแบบการสอนโดยเน้นให้เด็กทำงานที่ต้องทำคือ การฝึกฝนตนเองโดยการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ ครูมีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กโดยตรงบรรยากาศในชั้นเรียน มีความเคร่งเครียด เด็กขาดโอกาสในการเลือก หรือตัดสินใจทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง และไม่ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ตัวอย่างรูปแบบการสอนชนิดนี้ว่าการสอนแบบ Direct Instruction (DISTER)

2. รูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เด็กมีโอกาสนในการทำกิจกรรมที่หลากหลายโดยครูเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือ บรรยากาศไม่ตึงเครียด มีความเป็นมิตรและความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ตัวอย่าง รูปแบบการสอนชนิดนี้ เช่น การสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivist)

3. รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Eclectic) เป็นวิธีที่ให้เด็กมีอิสระในการเลือก และตัดสินใจทำกิจกรรมบ้าง แต่ครูยังคงเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ และสั่งการให้เด็กปฏิบัติสิ่งต่างๆ ตามที่กำหนดจากการศึกษาพบว่า ค่าร้อยละของระดับจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจา เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 และด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 พบมากที่สุดของเด็กวัยอนุบาล ที่มาจากรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้(Constructivist) และรูปแบบการสอนแบบ Eclectic มีค่า

ร้อยละของจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านรองลงมา และในขณะที่พบได้น้อยที่สุดในเด็กวัยอนุบาลจากการสอนแบบ DISTER

งานวิจัยในประเทศ

วาริ นิยมธรรม (2536: 59) ได้ศึกษา ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และทดลองสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรม

จิราภรณ์ วสุวัต (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 15 คน พิษณุ ขำมา (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของเด็กวัยอนุบาล โดยใช้การอภิปราย

20

เพื่อแก้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรมจากการเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยโดยนำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ฉะนั้น การทำความดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กจึงค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาทางด้านจริยธรรม มีนักทฤษฎีทางจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่าจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคล มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลทางสังคมมากกว่าทางพันธุกรรม บุคคลจะต้องเรียนรู้ และยอมรับประเพณีของสังคมของตน แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดทางจริยธรรมนี้ยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นทฤษฎีทางจิตวิทยา จึงสามารถนำมาศึกษาทางด้านจริยธรรมได้ดังนี้ คือ

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพียาเจท์

พียาเจท์ พบว่า กระบวนการที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพัฒนา ย่อมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคมนั้นเอง พียาเจท์ ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น และได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์การแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม (สุภาวดี สุจริต. 2531: 15; อ้างอิงจาก Piaget.1962: 16 - 19) ไว้ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด - 2 ปี) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระบบกฎเกณฑ์อย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย จึงประพฤติปฏิบัติกระทำ เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม จะพูดและแสดงการรับรู้ของตนเองเท่านั้น

2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (อายุ 2 - 8 ปี) เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8 ปีขึ้นไป) เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาทางสติปัญญาขั้นคิดตามแบบแผนของตรรกวิทยา ซึ่งเด็กสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ประกอบการตัดสินใจ จะประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

พิกอาเจอร์ ได้อธิบายว่า จริยธรรมมีความแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ทุกชนิด และเขาได้สังเกตการเล่นของเด็ก พบว่า เด็กที่อยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่ผู้มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็ก และยึดถือกฎเกณฑ์ที่ได้จากผู้ใหญ่เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้พัฒนาระดับจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมกำหนดเป็นทฤษฎี(Kohlberg's theory) ไว้เป็นระดับ จำแนกตามอายุดังนี้ (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2547: 212 -213)

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention Level) เป็นลักษณะการแสดงออกเชิงจริยธรรมและเหตุผลขึ้นอยู่กับรางวัลและการลงโทษ มี 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นยึดคำสั่งและการถูกลงโทษ พบได้ในเด็กอายุ 2 – 7 ปีเด็กช่วงนี้จะแสดงจริยธรรมเพราะกลัวการลงโทษ เหตุเพราะผู้ใหญ่สั่ง เช่น กลัวถูกตี

21

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดของรางวัล เด็กอายุ 7 – 10 ปี จะกระทำดีมีคุณธรรมที่เน้นรางวัลและความสนใจของตนเอง เด็กจะเชื่อคำสั่งหรือไม่จะอยู่ที่ตัวเด็กเอง และเด็กจะรู้สึกว่าการดีจากการได้รางวัล

2. ระดับกฎเกณฑ์ (Conventionally Level) เป็นจริยธรรมเชิงเหตุผลขั้นที่ 2หรือขั้นกลาง ในขั้นนี้เด็กจะคิดถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมก้ำกึ่งระหว่างความรู้สึกของตนกับมาตรฐานจริยธรรม ภายนอกเป็นเกณฑ์มากกว่ามี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ยึดตามแบบผู้อื่น เป็นช่วงจริยธรรมของวัยรุ่น อายุ 10 – 13 ปีเป็นช่วงจริยธรรมที่เด็กต้องการความมั่นใจการดูแล และการศรัทธา ยึดการปฏิบัติด้วยเหตุผลทางจริยธรรมตามมาตรฐานของพ่อแม่เพื่อเป็นคนดีในสายตาพ่อแม่

ขั้นที่ 4 ยึดกฎระเบียบสังคม คนช่วงวัย 13 – 16 ปี เป็นช่วงวัยที่มีเหตุผลเรียนรู้สังคมอย่างชัดเจน เด็กจะมีเหตุผลจริยธรรมตามระเบียบหรือกฎของสังคมและกฎหมาย

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post – Conventional Level) เป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ เป็นจริยธรรมระดับสูงสุดที่เกิดจากภายในตัวบุคคลเอง รู้จักตนเอง และตัดสินใจด้วยตนเอง มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ยึดมั่นคำสัญญา เป็นขั้นที่คนมีจริยธรรมโดยเข้าใจถึงคุณค่าของคนและกฎหมายว่ามีความสัมพันธ์กัน คนรู้ว่ากฎหมายสำคัญแต่กฎหมายเปลี่ยนได้แต่ค่านิยมแห่งตน มีความสำคัญกว่ากฎหมาย

ขั้นที่ 6 ยึดจริยธรรมสากล เป็นวัยผู้ใหญ่เป็นขั้นของจริยธรรมสูงสุดเป็นการปฏิบัติที่ใช้มาตรฐานของสิทธิมนุษยชน คำนึงถึงจิตสำนึกที่ดีมากกว่ากฎหมายการพัฒนาจริยธรรมของคน จะมีการเปลี่ยนแปลงตามวัยที่สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการของจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตาม ลำดับจนถึงขั้นที่หกจะข้ามขั้นไม่ได้ (Morrison. 1998 : 259)

3.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์

فروยด์ (Sigmund Freud) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ แตกต่างจากแนวคิดของพือาเจท์ และโคลเบอร์ก فروยด์ เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับพัฒนาการระบบ ซุปเปอร์อีโก้ (Superego) ของเด็ก ซุปเปอร์อีโก้ เป็นส่วนหนึ่งของจิตใจในลักษณะของความรู้สึก ผิดชอบชั่วดี หรือพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานการยอมรับจากสังคมซึ่งได้รับการปลูกฝังมาจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ และพัฒนาการแสดงบทบาททางเพศจากพ่อแม่ของตน โดยการเลียนแบบ บทบาททางเพศจากพ่อหรือแม่ที่เป็นเพศเดียวกันกับตน ซุปเปอร์อีโก้จะพัฒนาขึ้นจากการเลียนแบบ บทบาททางเพศนี้ ซึ่งประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ(จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฎ์. 2539: 57 – 58)

1.Ego ideal หมายถึง การแสดงออกที่สมบูรณ์แบบ เป็นมาตรฐานของแต่ละบุคคล ซึ่งพัฒนามาจากการที่เด็กยอมรับความคิดและค่านิยมของผู้ใหญ่ในสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

22

2.Conscience หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของเด็กที่พัฒนามาจากการที่เด็กมีประสบการณ์ ในการทำความผิด และเกิดความรู้สึกผิดขึ้นในใจ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม พอสรุปได้ว่า การพัฒนาทางด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย นั้น มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ คือ ขบวนการทางสติปัญญาการเรียนรู้ การเลียนแบบ การพัฒนาซุปเปอร์อีโก้ในตัวเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่การพัฒนาทางด้านจริยธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้น

เด็กจะเกิดการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่ใกล้ชิด ที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก เด็กจะเลียนแบบบุคคลในสังคม โดยการสังเกตถึงการแสดงออกของผู้อื่นที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และจะจดจำการกระทำและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ และนำมาปฏิบัติตาม การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ สังคมจะทำให้เด็กมีประสบการณ์รู้บทบาทของตนเอง

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อปูพื้นฐานทางด้านจริยธรรมนั้น ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป โดยสอดแทรกให้เด็กในชีวิตประจำวันการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างหลากหลาย ได้เห็น ได้ฟัง ซึมซับเข้าไปในสมองอยู่ตลอดเวลาจะช่วยให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้จริยธรรม เด็กจะเกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดไม่ถูกต้อง จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงออกในลักษณะที่ดีทางด้านจริยธรรม

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

4.1 ความหมายของนิทาน

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535: 26) กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาโดยอิงความจริง หรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้ความสนุกสนาน แฝงความคิดสอนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากเนื้อหาในนิทาน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2535: 8) ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงคำสอนจรรยาในชีวิต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 16) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อๆ กันมา ตั้งแต่โบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดีเพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างแก่สังคม

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540: 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมาโดยวัตถุประสงค์ เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ความคิดหรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟังพร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 210) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก

23

วันเนาว์ ยูเด็น (2542: คำนำ) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ ชีวิตเรื่องราวในนิทานแท้ที่จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่าน เพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (2542: 2) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยยึดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการเล่าเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิต จากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2542: 138) ได้กล่าวว่า นิทานและการเล่าเรื่อง หมายถึงเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาเป็นเวลานาน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้ เพื่อเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และ

บางครั้งก็สอดแทรกคติและคุณธรรม เพื่อสอนใจลงไปด้วย ในระหว่างการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง อาจมีการสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542: 48) สรุปความหมายของนิทานไว้ว่า

1. เป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้น
2. เป็นเรื่องราวที่ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลัก เพื่อความบันเทิงใจ และมีสิ่งสอนใจเป็นจุดประสงค์รอง

สรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าที่แต่งขึ้นมาด้วยการผูกเรื่องขึ้น โดยอาศัยประวัติของความจริงบ้าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบ้าง หรืออาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการหรืออิงความจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินสอดแทรกแง่คิด คติสอนใจและแฝงด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม เพื่อให้ผู้ฟังนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติตนที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม

4.2 ความหมายของการเล่านิทาน

พัชรี ไชยะสนิท (2535: 80) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและ สนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงข้อคิดเห็นและแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวหรือประสบการณ์ รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 35) การเล่านิทาน คือ ผู้ที่มีความสามารถ ในการเล่าเรื่องราว ผู้เล่าแต่ ละคนมักจะมีลักษณะเด่นพิเศษแตกต่างกัน บางคนใช้เสียงเป็นสื่อสร้างความสนใจ บางคนอาจใช้ท่าทาง ประกอบการเล่า แล้วเกิดความสนุกสนาน บางคนสร้างสื่อ หรืออุปกรณ์ช่วยในการเล่าให้เกิดความตื่น ตาตื่นใจ

สรุปได้ว่า การเล่านิทาน หมายถึง วิธีการในการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้ฟัง ไม่ว่า จะเป็นโดยใช้น้ำเสียง ท่าทางประกอบเรื่องราว สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาส เป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

24

4.3 ประเภทของนิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 20 – 22) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน และตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทาน แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ 8 ประเภทคือ

1. เทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้ามีเทวดา มียักษ์ เป็นต้น

2. นิทานประจำท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็น เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขาทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของ โบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การคิด ฯลฯ

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เรียบเรียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิต และความเป็นอยู่ร่วมกันใน สังคมให้บังเกิดผล ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พึงพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือหรือเมตตาต่อ ผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสารถ อดอาจกล้าหาญ มักเป็น เรื่อง ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญๆ ไว้ มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลที่เป็นบรรพบุรุษนั้น มีความสามารถ และน่าสนใจจริงๆ

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวของเหตุที่มา ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถาม เรื่องราวนั้นๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกกับกา เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความ เป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีตัวสัตว์เป็นตัวเอก เปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไข บางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟัง จะต้องพิจารณาเอง เป็นเรื่องบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องและที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะขอแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 8 ประเภท (สันหพัฒน์ อรุณธารี. 2542: 17) ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา
2. นิทานท้องถิ่น
3. นิทานเทพนิยาย
4. นิทานตลกขบขัน

25

5. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม
6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์
7. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
8. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สรุปว่า นิทานมีหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหมวดใหญ่ๆ ได้ 2 หมวดด้วยกัน คือ นิทานสมัยเก่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและ อภินิหาร เป็นต้น นิทานสมัยใหม่ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันส่งเสริมความรู้และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.4 จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 11 – 12) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังนั้นมีเป้าหมายสำคัญ อยู่ 3 ประการ คือ

1. ให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด การเล่านิทาน จึงไม่ควรมาจากครูคนเดียว ครูควรให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองด้วย เพราะการให้เด็กเล่านิทานเอง จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ขยายความคิดของตนให้กระจ่าง และพัฒนาทางภาษา หากครูเล่าเองควรมีการถามตอบโต้ที่ให้เกิดคิด ระหว่างการเล่านิทานด้วย

2. สร้างความรักการอ่านและหนังสือให้กับเด็ก เวลาเล่านิทานเป็นเวลาที่สร้างความสนใจในการอ่านและหนังสือให้กับเด็กมาก ครูควรเตรียมให้พร้อมโดยการอ่านนิทานเล่มที่จะเล่าให้เข้าใจ จำได้ เวลาอ่านให้เปิดหนังสือเสมอตาเด็ก ตาครูจับที่เด็กคอยสังเกตคอยตั้งคำถามเป็นช่วงๆ เพื่อช่วยให้เด็ก ทบทวนรายละเอียดและต้นตอที่จะฟังอยู่เสมอ เวลาเล่านิทานควรจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ 4 – 5 คน ถ้าไม่ได้ ก็ให้เด็กนั่งเป็นวงเห็นหน้าครูชัดเจน และครูเห็นเด็กทุกคน ถ้าเด็กรู้สึกเพลิดเพลินกับนิทานจากหนังสือที่ครูเล่า เด็กจะชอบและสนใจที่จะ

อ่านหนังสือด้วยตนเอง สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนิสัยรักการอ่าน และความรักหนังสือที่ดี

3. สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายให้กับเด็ก จุดประสงค์ของการเล่านิทานคือ การสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม หรือแม้แต่การพัฒนาศักยภาพก็สามารถใช้นิทานเป็นสื่อของการเรียนรู้ได้ จุดสำคัญที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนรู้นั้น นอกจากเนื้อหาของนิทานตรงประเด็นแล้ว บรรยากาศในการเล่ามีความสำคัญมากผู้เล่าที่ดีต้องสนุกกับการเล่านิทาน และสามารถสื่อสารเรื่องราวให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น ที่จะฟัง ในขณะเดียวกันต้องหยุดตามเป็นระยะๆ หรือให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน โดยเฉพาะประเด็นที่ต้องการให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ การเล่านิทานอาจเล่าซ้ำได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้ถ้อยข้อมูลใหม่เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ทฤษฎีของ พิอาเจท์ที่ว่าด้วยการคิดเพื่อการพัฒนาความรู้ใหม่

สรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการเล่านิทาน คือ ใช้นิทานเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนา ด้านภาษา ด้านความคิด ด้านอารมณ์และจิตใจ สร้างสมาธิ ปลูกฝังจริยธรรม ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

26

4.5 คุณค่าของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 55 – 56) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่านิทาน ดังนี้

1. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกรอบอุ่นหรือใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะที่ฟัง ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวขึ้นโดยเฉพาะเล่าที่มีความสามารถในการดึงดูดให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ มีใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีความยาว
4. เด็กๆ และผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลาด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะช่วยทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้
6. นิทานจะช่วยทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อนรู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี
7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟังในการแสดงออกผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
8. เด็กๆ และผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
9. นิทานช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง
10. นิทานสามารถช่วยให้เด็กและผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

สมศักดิ์ ปริพฺรณะ (2542: 59 – 62) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล้าแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นอกจากนั้นยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้ อยากเห็น ความ

สัมฤทธิ์ผล ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการดังกล่าว จะช่วยให้เด็กเกิดความปรารถนาและมีความสุข กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นิทานมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็กดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในการชักจูงให้ผู้เรียนได้คล้อยตาม เป็นตัวกระตุ้น และแรงจูงใจในตัวผู้เรียน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้เรียน

2. เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และตอบสนอง ความต้องการทางธรรมชาติของเด็กด้วย

3. เป็นตัวแทนในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กนอกจากนี้ นิทานมีประโยชน์ และคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และยังช่วยปรุงแต่งบุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามตัวแบบในนิทานที่ เด็กชื่นชอบ รวมทั้งยังเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกล และมี สัมพันธภาพอันดีกับบุคคลรอบข้าง เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กยอมรับพฤติกรรมต่างๆ และเป็นต้นแบบ

27

ในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กการดี ศรีประยูร (2542: 30) ได้กล่าวถึง คุณค่าของนิทานต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. ให้ความบันเทิงใจกับเด็กๆ ทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ เด็กร่าเริงแจ่มใสสมวัย

2. นิทานใช้นำเข้าสู่บทเรียน

3. นิทานช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดี หรือผิดบางประการของเด็กเกี่ยวกับความเชื่อ ความกลัว และสอนจริยธรรมแก่เด็ก

4. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดพิจารณาแก้ปัญหาได้

5. ใช้นิทานเป็นเครื่องมือฝึกทักษะทางภาษาและกระบวนการคิด

6. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจจริยาบถของตนเอง

7. ใช้นิทานส่งเสริมการอ่าน

8. ใช้นิทานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปถึงการปกครองเด็ก

สรุปได้ว่า นิทานมีคุณค่าและประโยชน์ คือ เป็นวิธีการให้ความรู้ที่จะทำให้เด็กสนใจเรียนรู้ สามารถจดจำและกล้าแสดงออก ปฏิบัตินิสัยรักการอ่าน แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กจาก ตัวแบบในนิทานที่เด็กประทับใจ สร้างสมาธิ ผ่อนคลายอารมณ์ สร้างความสัมพันธ์ ใกล้ชิดระหว่างผู้เล่า และผู้ฟัง

4.6 หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง

สมใจ บุญอูร์พิภิญโญ (2539: 7 - 8) กล่าวว่า การเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรคำนึงถึงอายุและความสนใจของผู้ฟัง เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 6 ปี จะสนใจตัวเองน้อยลง

เริ่มสนใจภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์รักสนุก ชอบฟังนิทานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีสัตว์พูดได้ นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทานที่เล่นคำเล่นเสียงจังหวะคำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ กันที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการ และตอบสนองให้เด็กได้แสดงท่าทาง นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็ก และให้ความเห็นอกเห็นใจ หนังสือที่นำมาเล่านั้นควรมีภาพประกอบที่ชัดเจน สีสันสวยงามและเสนอภาพที่สะท้อนความคิดของเด็กในทางที่ดีงาม ระยะเวลาในการเล่าในระยะแรกควรใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 57 - 59) ได้กล่าว คือ การเลือกนิทานที่จะเล่าให้เด็กฟังนั้น ผู้เล่านิทานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความสามารถที่จะแยกแยะเลือกนิทานให้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก เด็กวัยระหว่าง 4 - 6 ปี จะให้ความสนใจกับตัวเองน้อยลง หันมาสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวมากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กในวัยนี้ ยังเป็นระยะสั้นเท่านั้น คำกลอนที่มีคำคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็กคำทายที่ประลองปัญญา นิทานที่เป็นคำประพันธ์ สัมผัสคล้องจอง เด็กๆ จะชอบมาก เช่น หนุมากับหนุมาน หนุมากับหนุมิ หนุมิมีตุ๊กตาหมา หนุมามีตุ๊กตาหมา เป็นต้น นอกจากนี้ วัยเด็กยังชอบนิทานที่ตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หมาป่าพูดได้คุยกับหนูน้อยหมวกแดง เป็นต้น นิทานที่เหมาะสมและควรเล่าให้เด็กฟังนั้น ควรเป็นนิทานที่เปี่ยมด้วย

28

คุณค่าทางเนื้อหาได้วรรธส รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณภาพ ยกย่องสติปัญญาและจิตใจในทางที่ดี นิทานที่เล่าให้เด็กฟัง

นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ผู้เล่ามีส่วนอย่างมากในการนำเสนอให้นิทานเรื่องนั้นมีความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของเด็ก มีแง่มุม มีชั้นเชิงและเห็นรายละเอียดที่จะเล่าให้เด็กฟัง ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทานปากเปล่า นิทานวาดไปเล่าไปและลีลาการเล่านิทานจะต้องส่งผลให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ เห็นภาพพจน์และเกิดความสนุกสนานประทับใจ

จากข้อความข้างต้น สรุปหลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟังได้ว่า ควรเป็นนิทานที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องที่เล่าต้องเข้าใจสนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ประโยคซ้ำๆ ก็จะเป็นที่สนใจ สนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ก็จะเป็นที่สนใจของเด็กมาก ถ้าเป็นหนังสือควรมีภาพประกอบชัดเจน มีบทสนทนามากกว่าความเรียง เนื้อหาของเรื่องมีคุณค่าสร้างสรรค์ ส่งเสริมสติปัญญาและจิตใจ

4.7 เทคนิควิธีในการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

ครุฑักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540: 45 - 46) กล่าวว่า ในการเล่านิทานสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง จุดเริ่มต้นอยู่ที่การเตรียมให้พร้อมพร้อมใจให้ผู้เล่า ผู้ที่เล่าจะต้องหาจุดสำคัญของเรื่องให้ครบ และสรุปให้จับใจความดังนี้ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่อง ควรหาถ้อยคำที่ฟังดูแล้วน่าตื่นเต้น จูงใจให้ติดตามเรื่องต่อไป คอยสังเกตว่าผู้ฟังยังให้ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่าอยู่หรือไม่ ถ้ารู้สึกว่าการเล่าสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักแล้วถามปัญหาอะไรเกี่ยวกับเนื้อหาหรือปัญหาสนุกๆ การจบเรื่องประโยคสุดท้าย จะปิดเรื่องต้องมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรกที่ใช้เริ่ม

เรื่อง ผู้เล่าจะต้องคิดและเตรียมไว้ก่อนว่า จะปิดเรื่องด้วยประโยคใด จึงจะเป็นการสรุปจบที่จับใจผู้ฟังโดยทั่วไปมักปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิดหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิดกิจกรรมภายหลังการเล่านิทาน สิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากที่เราเล่านิทานจบ ควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กตอบ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อตัวละครที่สำคัญเหตุการณ์ที่สำคัญและข้อคิดที่ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 78 – 79) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่ครูควรทราบ ดังนี้คือ

1. เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่มีความดีชนะความชั่วเสมอไป และผู้เล่าต้องจำเนื้อเรื่องได้ดีทุกตอน
2. เสียง ผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใส่ความรู้สึกลงไปให้น้ำเสียง ถ้าผู้เล่าสามารถทำเสียงสูงต่ำ ทำเป็นเสียงเด็ก เสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมากยิ่งขึ้น
3. ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมาก แต่เน้นที่ภาพหากไม่มีภาพ ประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่อย่าใช้มากเกินไปพึงระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ
4. จังหวะ จังหวะในการพูดเป็นสิ่งที่ช่วยให้นิทานน่าสนใจ

29

5. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ

6. ข้อตกลงก่อนฟังนิทาน ควรมีข้อตกลงกันว่าผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซงในขณะที่ฟังนิทาน
7. เวลาในการเล่า เด็กอายุ 5 – 6 ปี ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 16 – 17) กล่าวถึงการเล่านิทานที่มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นลำดับ ในแต่ละขั้นตอนของการเล่า ต้องมีการจัดเตรียมให้เหมาะสม จึงจะทำให้การเล่านิทานมีความหมายประทับใจแก่ผู้ฟัง แม้ว่านิทานจะเป็นสิ่งที่เด็กชอบ และพร้อมที่จะฟังอยู่เสมอก็ตาม นิทานทุกเรื่องกับการเล่าทุกครั้ง ไม่สามารถตรึงใจให้เด็กอยู่กับที่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบเว้นแต่กระบวนการเล่านั้นจะมีขั้นตอนการเตรียมการที่ดี นอกจากจะทำให้นิทานดำเนินไปสู่จุดประสงค์ของผู้เล่าที่ต้องการแล้ว ต้องทำให้เด็กเพลิดเพลินกับนิทานที่เล่าด้วยในการเตรียมการเพื่อการเล่า ครูเป็นผู้เล่า ครูต้องจัดเตรียมเนื้อหาบทนิทานก่อน ถ้าเป็นนิทานที่มาจากหนังสือนิทาน ครูควรต้องอ่านให้เข้าใจ จำเนื้อเรื่องให้ได้ เมื่อนำไปเล่าประกอบภาพในหนังสือจะได้พูดความต่อเนื่องเป็นเรื่องราว มีการหยุดพัก ถามตอบจะทำให้เข้าใจง่ายไม่ลืมการเตรียมเด็กสำหรับฟังนิทาน ที่นั่งของครูและเด็กจะต้องใกล้ชิดกัน ครูอาจนั่งสูงกว่าเด็กเล็กน้อย เพื่อให้สามารถแสดงภาพในหนังสือ หรือภาพอื่นๆ ในระดับสายตาเด็ก ขณะเล่าครูควรจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ให้นั่งล้อมวงครู ครูเริ่มกิจกรรมเตรียมเด็กด้วยการให้เด็กร้องเพลง ดูภาพหรือกล่าวคำจูงใจ เพื่อให้เด็กมีอารมณ์พร้อมที่จะฟัง เมื่อพร้อมแล้วจึงเริ่มต้นด้วยการเล่านิทานการดำเนินเรื่อง อาจเป็นการนำเสนอด้วยภาษาพูดอย่างเดียวหรือใช้ภาษาท่าทางหรือใช้สื่อประกอบต่างๆ ทั้งแถบบันทึกเสียงและภาพประกอบ ผู้เล่าต้องใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ถูกหลักไวยากรณ์ การสนทนาอาจใช้ภาษาถิ่น หรือใช้คำคุ้นที่เด็กเคยชิน จะช่วยให้การเล่ามีประสิทธิภาพและมี

ความหมายตรงกับจุดประสงค์ของผู้เล่ามากขึ้นการสรุปเรื่องขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้งควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถามเกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่อง ลักษณะของตัวแสดงในเรื่อง ความรู้และคำสั่งสอนที่ได้จากเรื่อง เพื่อให้เด็กได้คิดทบทวนและเก็บข้อความรู้จากนิทานเป็นการย้ำเตือนทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้ดี

4.8 รูปแบบการเล่านิทาน

สมใจ บุญอูร์พิชญ์ (2539: 9 – 10) กล่าวถึงรูปแบบของการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานปากเปล่า ผู้เล่าจะใช้คำพูดถ่ายทอดเรื่องราวด้วยเสียงธรรมชาติของตนเอง ผู้เล่าบางคนมีความสามารถพิเศษในการทำเสียงเลียนเสียงต่างๆ ช่วยให้นิทานน่าสนใจมากขึ้น
2. การเล่านิทานประกอบภาพวาดในสมัยโบราณมีการเล่านิทานประกอบภาพวาดลงบนพื้นดิน พื้นทราย ฝาผนังของถ้ำ แผ่นหนัง ต่อมาเริ่มวาดลงบนกระดาษและผ้า
3. การเล่านิทานประกอบภาพ ผู้เล่าจะเตรียมหนังสือนิทานที่มีภาพประกอบสวยๆ ให้ผู้ฟังได้ชม ในขณะที่ฟังนิทาน หนังสือบางเล่มอาจมีเฉพาะภาพ แต่ไม่มีตัวอักษร ผู้เล่าต้องเล่าเตรียมเนื้อเรื่องให้สัมพันธ์กับภาพ

30

4. การเล่านิทานประกอบเส้นเชือก ผู้เล่าจะเตรียมเชือกนำปลายทั้ง 2 ข้างมาผูกติดกัน ใช้นิ้วมือทั้ง 10 นิ้ว ทำเป็นเส้นเชือกรูปร่างต่างๆ หรืออาจใช้เส้นเชือกวางเป็นรูปร่างต่างๆ บนกระดานหรือแผ่นโปรงใส
5. การเล่านิทานประกอบหุ่นประดิษฐ์ ผู้เล่าจะเตรียมหุ่นให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ขณะเล่านิทานจะนำหุ่นออกมาแสดงประกอบ หุ่นที่ใช้มีลักษณะ เช่น หุ่นมือ หุ่นตุ๊กตา หุ่นกระบอก หุ่นหนังตะลุง หุ่นผ้า หุ่นฟองน้ำ หุ่นถุงเท้า เป็นต้น
6. การเล่านิทานประกอบหุ่นปะ ผู้เล่าต้องเตรียมกระดาษ ผ้าสาหล่า กระดาษแม่เหล็ก หรือเวทีจำลอง และเตรียมตัวละครที่ทำจากกระดาษด้านหลังติดกระดาษทราย สำหรับติดบนกระดาษสาสาหล่า จะทำให้นิทานสนุกสนานยิ่งขึ้น
7. การเล่านิทานประกอบการพับผ้าเช็ดหน้าหรือการพับกระดาษ ผู้เล่าต้องเตรียมกระดาษเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขณะเล่านิทานครูต้องสาธิตการพับผ้าหรือกระดาษเป็นรูปสัตว์ รูปดอกไม้ สิ่งของต่างๆ เด็กจะสนุกสนานและฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อและสายตาไปด้วย
8. การเล่านิทานประกอบการร้องเพลง ผู้เล่าอาจนำนิทานมาเขียนใหม่ให้เป็นบทเพลงและใส่ทำนองกระตุ้นให้เด็กเลิกละสนใจในเพลง คนไทยสมัยก่อนมักนำเนื้อหาของนิทานมาขับร้อง ทำให้เกิดความไพเราะในการใช้ภาษา เช่น ตำนานดาวลูกไก่

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 36 – 55) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเล่านิทาน ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าเรื่องจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมตั้งแต่การเลือกเรื่องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง นิทานปากเปล่าเป็นนิทานที่ดึงดูดและเร้าความสนใจของผู้ฟังด้วย น้ำเสียง แววดา สีลาและท่าทางประกอบการเล่าของผู้เล่าที่สง่างามและพอเหมาะพอดี

2. นิทานวาดไปเล่าไป เป็นการเล่านิทานที่ผู้เล่าต้องมีประสบการณ์การเล่านิทานแบบปากเปล่า อยู่มากพอสมควร แต่ต้องเพิ่มการวาดรูปในขณะที่เล่าเรื่องราว รูปหรือภาพที่เล่าออกมาอาจสอดคล้อง กับเรื่องที่เล่า หรือบางครั้งเมื่อเล่าจบ รูปที่วาดจะไม่สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าเลยก็ได้ คือ จะได้ภาพใหม่ เกิดขึ้น

3. นิทานที่เล่าโดยใช้สื่ออุปกรณ์ในขณะที่เล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องใช้สื่อที่เตรียมหรือหามา เพื่อใช้ประกอบการเล่า เช่น การเล่าโดยใช้หนังสือ นิทานหุ่นนิ้วมือนิทานเชิด นิทานเชือก เป็นต้น หรือขณะเล่าอาจมีดนตรีประกอบจังหวะ เพื่อทำให้การเล่าสนุกสนานยิ่งขึ้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 12 – 14) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเล่านิทานไว้ดังต่อไปนี้

1. การเล่านิทานปากเปล่า เป็นการเล่าที่อาศัยคำพูดและน้ำเสียงไม่มีการใช้สื่อประกอบการเล่า การเล่านิทานแบบนี้ต้องใช้ศิลปะในการพูด การเล่าที่สนุกสนาน การเล่านิทาน ปากเปล่า อาจให้เด็ก เล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง หรือช่วยกันเล่า ไม่ควรเล่าเกิน 20 นาที

31

2. การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานแบบนี้เป็นการเล่านิทานที่มีชีวิตชีวามากกว่า การเล่านิทานปากเปล่า เพราะเด็กสามารถติดตามเรื่องที่เล่าได้ และจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตามท่าทางของผู้เล่า สนุกสนานมากขึ้นเพราะเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่เล่า ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่า นิทานอาจเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมของเด็กได้แก่การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือ การเล่นนิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ ภาพที่ใช้ในการเล่ามีหลายชนิด มีทั้งภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพฉายการที่มีภาพสวยๆ มาประกอบการ เล่าเป็นการจูงใจเด็กให้ติดตามเรื่องราวด้วยความอยากรู้ เด็กจะสนุกมากขึ้นถ้าในขณะที่ฟังเรื่องและดู ภาพ ผู้เล่าจะต้องกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและร่วมกันสร้างจินตนาการให้กับนิทานที่เล่า

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แอบบันทีกเสียงต่างๆ สามารถ นำมาประกอบการเล่านิทานได้ จุดประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นเร้าให้เกิดความตื่นเต้น อยากรู้อยากติดตาม นอกจากการใช้เสียงเพลงดนตรีแล้ว ในการเล่านิทานเราอาจใช้เสียงเด็กมาประกอบ การ เล่าได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเล่าถึงรถไฟวิ่งผู้เล่าอาจจะชักชวนให้เด็กๆ ที่ฟังร่วมทำเสียงรถไฟวิ่ง ประกอบการเล่า ซึ่งทำให้บรรยากาศการฟังนิทานสนุกสนานไปอีกแบบ

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่หรือผู้เล่าจัดทำขึ้นเช่น หน้ากากตัว แสดงในนิทาน อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกสนานตื่นเต้นไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี สร้างความ สนใจในการฟังนิทานให้แก่เด็กมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

สรุป การเล่านิทานมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเล่านิทานปากเปล่า การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ และการเล่านิทานประกอบสื่อและอุปกรณ์

4.9 องค์ประกอบของการเล่านิทาน

ในการเล่านิทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่จะให้การเล่านิทานเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเล่า ได้แก่ ตัวผู้เล่า เนื้อหานิทาน และสื่อประกอบการเล่านิทาน

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2541: 14 – 15) ได้เสนอองค์ประกอบของการเล่านิทานดังต่อไปนี้

1. ตัวผู้เล่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการเล่านิทาน คือ ตัวผู้เล่า เทคนิควิธีการ ภาษา ท่าทาง ความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการเล่านิทานถือเป็นศิลปะเฉพาะตัวของผู้เล่านิทาน จึงสามารถฝึกฝนได้ ผู้เล่านิทานที่ดีจะต้องมีอารมณ์และสนุกกับการเล่า มีความพร้อมที่จะให้นิทานสนุกสนานสอดคล้องกับสถานการณ์ขณะเล่านิทานได้

2. เนื้อหานิทาน นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก คือ นิทานที่มีความถูกต้องชัดเจน ภาษาถูก ไวยากรณ์ เนื้อหาล้วน ง่าย มีตัวแสดงน้อย เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เกี่ยวกับผู้ปกครอง พี่น้อง เพื่อเล่น และ สัตว์เลี้ยง (Gilley and Gitley. 1980: 259) ไม่ว่าจะเป็นนิทานที่นำมาหรือผู้เล่าแต่งเองก็ตาม ถ้าเนื้อหาในนิทานมีความสัมพันธ์กับเด็กมาก เด็กจะสนใจมากกว่านิทานใกล้ตัว นิทานที่เด็กฟังและสนใจมาก ตัวอย่างเช่น เด็กไม่ชอบกินผัก ครูใช้นิทานเรื่องหนูน้อยชอบผักให้ฟัง เด็กชอบสัตว์เลี้ยง ครูเล่านิทาน สัตว์เลี้ยง เป็นต้น ประการหนึ่งที่สำคัญคือ เนื้อหาในนิทานต้องเป็นบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กไม่ชอบ

32

การเล่าแบบบรรยายความที่มีเนื้อหายาวๆ ตัวละครมากๆ เพราะเด็กยังไม่สามารถถ้อยโยนเรื่องราวที่ซับซ้อนได้

4. สื่อประกอบการเล่านิทาน สื่อประกอบในการเล่านิทานเป็นตัวขยายความในนิทานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในรายละเอียดของท่าทางของตัวแสดงและบรรยากาศทำให้เด็กมีจินตนาการติดตามเรื่องราวได้อย่างแจ่มชัด อีกทั้งสนุกตื่นเต้นด้วยการกระตุ้นจากสื่อประกอบการเล่านิทาน ซึ่งสื่ออาจหาได้จากผู้เล่าสร้างขึ้นเอง หรือซื้อจากสื่อสำเร็จรูป

สรุปได้ว่า ทั้งผู้เล่า เนื้อหานิทาน และสื่อประกอบ ล้วนมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป ผู้เล่าเก่ง เนื้อหาดี สื่อเยี่ยม ย่อมทำให้การเล่านิทานประสบความสำเร็จสูง

4.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลท์ (Dixon, Johnson and Salt. 1997: 367 – 379) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง โดยแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนาหรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงเลียนแบบตัวละคร และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่างๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตนชอบ หรือตัวละครที่ประสบผลสำเร็จและยังพบว่า เนื้อเรื่องในนิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริงจะได้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อเรื่องไกลชีวิตของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 3 - 5 ปี จำนวน 15 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน มีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ

พจมาน เทียนมนัส (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์และประกอบ การวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 38 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ

33

สรุปว่า นิทานมีความสำคัญกับเด็กมาก โดยเฉพาะเด็กระดับปฐมวัย เพราะจะช่วยให้เด็กเกิด ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกายด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

5. การติดตามผล

5.1 การประเมินผล

กัลโล (Gullo, 1994: 11) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสิน ค่านิยมและคุณค่าขั้นสุดท้ายของโปรแกรมการศึกษาโครงการต่างๆ หรือเทคนิคต่างๆ การตัดสินใจและการสรุปผลนั้น เป็นการประเมินผลที่มีหลักฐานต่างๆ ได้มาทั้งวิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบ

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2544) กล่าวถึงคำนี้มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมได้ 4 นิยาม ดังนี้

1. หมายถึง การวัดผล (Measurement) เพราะการประเมินผลเอาผลต่างๆมาจากการวัดผลทั้งสิ้น
2. หมายถึง ความสอดคล้อง (Congruence) เป็นการหาความสอดคล้องกันระหว่างผลการปฏิบัติกับจุดประสงค์ (เชิงพฤติกรรม)
3. หมายถึง คุณยพิณิจพิจารณา (Judgment) อย่างลึกซึ้ง (Professional Judgment) ในการใช้กระบวนการเน้นถึงผลสุดท้าย

4. หมายถึง การตัดสินใจ (Decision) โดยนำข้อมูลต่างๆ มาตัดสินใจหาทางเลือกการสรุปการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่อาศัยดุลยพินิจพิจารณาจากข้อมูล ที่ได้จากการวัดผลมีความหมายกว้างขวางกว่าการทดสอบและการวัด

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่า (Value judgment) ของสิ่งต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยทั่วไปการประเมินต้องอาศัยข้อมูลการวัดที่เป็นปรนัย แต่บางครั้งการประเมินต้องอาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น การประเมินมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลจากการวัด 2) การตีความหมาย 3)

การกำหนดคุณค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน
การวัดและการประเมิน มีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลจากการวัดอย่างเป็นทางการ เช่น การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ การสัมภาษณ์ การสังเกต และจดบันทึกอย่างเป็นทางการ เป็นต้นและ/หรือข้อมูลจากแหล่ง

ดังกล่าว ถูกนำไปใช้ในการประเมินด้วยการตัดสินคุณค่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการเปรียบเทียบกับปกติวิสัยของกลุ่มหรือมาตรฐาน

34

สรุปการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าในสิ่งที่ต้องการวัดเน้นกระบวนการทั้งต่อจากการวัด แล้วตัดสินใจสรุปคุณค่าอย่างมีเกณฑ์ การประเมินผลจึงเน้นผลการตัดสินใจจากผู้ประเมิน ไม่ใช่ผลจากการวัดโดยตรง

5.2 วิธีประเมิน

ครอนบัค (Cronbach. 1990) ให้ความหมาย การประเมินว่า เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมกระบวนการวัดและประเมินในตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีจุดมุ่งหมายและระบบในการมองความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์

โบม (Boehm. 1994; citing to Gullo. 1992) กล่าวว่า การประเมิน(Assessment) เป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้มาความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเด็ก โดยมีกระบวนการแยกแยะในรายละเอียดของความสามารถหรือศักยภาพของเด็ก

บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2543) กล่าวว่า การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการวัดและประเมิน เพื่อให้สอดคล้องวิธีเป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความต้องการคำตอบหรือผลลัพธ์ (outcome) และผลลัพธ์นั้นมีหลายแบบและหลายระดับ อาทิ คำถามเป็นแบบปรนัย

ดังนั้น ลักษณะการประเมิน จึงมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยน จึงเป็นกระบวนการคัดเลือกข้อมูล (Collecting Data) ซึ่งครอบคลุมการประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น แนวคิดนี้จึงเป็นแนวคิดการปรับเปลี่ยน การประเมิน ได้แก่ ความหมาย แนวความคิดรวบยอด (Concept) ของการประเมิน การนำผลที่ใช้จากการประเมินไปช่วยวางแผนการสอนมากกว่าที่จะไปติดตาม หรือตรวจสอบนักเรียนเพียงอย่างเดียว การประเมิน ควรเน้นไปที่การปรับปรุงหรือข้อบกพร่องของนักเรียนและมีการนำเสนอ

เรื่องความสามารถทางการปฏิบัติ (Performance) มาใช้ด้วยเพื่อจะทำให้การเรียนการสอนพัฒนาได้มาก นอกจากนี้ การประเมินควรเน้นเพื่อให้เด็กได้รู้จักจุดเด่นของตนเองมากกว่าการจัดลำดับความอ่อนในการเรียนของนักเรียน การประเมิน ควรจะเป็นการประเมินเพื่อที่จะบอกเด็กว่า ตนเองคือคนเก่งที่สุดตามความเป็นจริง แต่ไม่ได้เก่งกว่าใคร เก่งตามความสามารถที่แท้จริง ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) นักเรียนที่ได้รับการประเมินต้องเกิดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการประเมินมากกว่าการจัด ลำดับความเก่งของนักเรียน รูปแบบวิธี จึงเป็นการประเมินในชั้นเรียน(Classroom Base) มีดังนี้

1. ควรมีการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อใช้ในการประเมิน
2. ควรทำการประเมินในลักษณะแบบต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงความคิดเด็กตลอดเวลา
3. ควรมีการประเมินที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การประเมินสภาพจริงที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในขณะนั้น

สรุป การประเมินเป็นคำที่มีความหมายกว้างสำหรับในระดับปฐมวัย การประเมินครอบคลุมถึงกระบวนการวัดและประเมินผลตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีระบบและจุดมุ่งหมายในการมองความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์นักเรียน การประเมินเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็น

35

ตัวเลขปริมาณ (Quantitative) และค่าทางคุณลักษณะ(Qualitative) เพื่อใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินเป็นข้อมูลให้ย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียน และใช้การประเมินตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและความพอใจเพียงของหลักสูตร ดังนั้น การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มครอบคลุมเป็นความหมายนี้ ซึ่งมีความหมายในการประเมินกว้างขวางดังแสดงในตัวอย่าง

5.3 การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยต้องมีการประเมินผลคำตอบ คือ ไม่จำเป็นเพราะมักจะพบว่า การประเมินผลจะเน้นไปที่ความสามารถ หรือผลลัพธ์ด้านใดด้านหนึ่งของเด็กมากกว่า เช่นการอ่านออก การนับเลข การตอบคำถาม เป็นต้น ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กแบบองค์รวม นั่นคือ มีร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดี ช่วยเหลือตัวเองได้การวัดเพื่อประเมินผลเด็กเล็กกับเด็กโต มีความคล้ายคลึงกันในกลวิธีการสร้าง และหลักการโดยเฉพาะการใช้แบบทดสอบกับเด็ก แบบทดสอบที่ใช้นั้นต้องสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการของเด็ก ทั้งข้อคำถาม ตัวเลือก วิธีการและภาษาที่ใช้ นักการศึกษาปฐมวัยต้องระมัดระวังอย่างมาก ในการเลือกใช้วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม แบบทดสอบต้องเป็นไปได้สำหรับเด็กปฐมวัย ที่สำคัญการประเมินต้องสร้างเสริมการเรียนรู้หนังสือให้กับเด็ก และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองได้ว่า

การประเมินนั้นสามารถวัดและเป็นสื่อพัฒนาเด็กได้จริงสิ่งสำคัญการประเมินภาพเด็กปฐมวัยมิได้เน้นถึงการวัดหรือการจำแนกเด็ก แต่ใช้เพื่อการสื่อสารสัมพันธ์ไปยังผู้ปกครองให้ทราบความต้องการ

เฉพาะของเด็ก และสิ่งที่ต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็ก ที่สำคัญพ่อแม่ ครู ได้รู้จักเด็กได้ดีที่สุดมิใช่เพื่อลงตราเด็ก หรือทำอันตรายกับเด็กในทางใดทางหนึ่ง (NAEYC. 1992) การประเมินตามสภาพจริง จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการประเมินที่สามารถนำมาใช้และเหมาะกับการประเมินเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545)

5.4 เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง

เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือเครื่องมือประเมินผลเฉพาะเรื่อง ได้แก่ แบบทดสอบ และแบบประเมินตามสภาพจริงแบบทดสอบ เป็นแบบการประเมินที่ใช้วัดความสามารถของเด็กเฉพาะเรื่องมีอย่างน้อย 4 ลักษณะ คือ

- 1) แบบทดสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งข้อคำถามและตัวเลือกจะเป็นภาพ
- 2) แบบทดสอบสถานการณ์ เป็นแบบทดสอบที่ตั้งสถานการณ์ขึ้น แล้วให้เด็กทดลองปฏิบัติการประเมินแบบนี้ ครูจะการใช้การสังเกตเป็นตัวร่วมในการประเมิน
- 3) แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร เป็นแบบทดสอบที่ให้เด็กเล่าตามภาพ โดยมีข้อกำหนดการประเมินจากครู และ
- 4) แบบประเมินความคล่อง เช่น ความคล่องทางการพูด การเขียน การอ่าน การเข้าสังคม

36

หรือการปฏิบัติก็เป็นแบบสังเกตที่มีกำหนดเวลาและวิธีการ แบบทดสอบที่ใช้กับเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นภาพหรือการปฏิบัติจริงที่เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจได้ นอกจากนี้เครื่องมือประเมินภาพ (Assessment Tools) สำหรับเด็กยังต้องมีคุณสมบัติดังนี้ด้วย

- การวัดต้องเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละบุคคล
- มีความเชื่อถือได้ในการวัด
- มีความตรงกับสิ่งที่วัดทั้งในแง่พัฒนาการและบริบทการเรียนรู้ของเด็ก
- ใช้ง่าย มีความเป็นกันเอง หมายถึง ง่ายและสะดวกสำหรับครูที่จะนำไปใช้ให้คะแนนแก่เด็กแบบประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย ด้วยการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินผลการเรียน โดยผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปกครองร่วมมือกัน เช่น การใช้การสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงประกอบด้วย ชิ้นงานที่ครูต้องสะสม ซึ่งอาจเป็นผลงานจากฝีมือของเด็กเองหรือผลงานที่มาจากการสังเกตของครู วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ได้แก่

1. การสังเกต เป็นวิธีการหลักของการประเมินตามสภาพจริง ครูจะบันทึกสิ่งที่สังเกตต่างๆ ที่ได้จากการสังเกตเด็ก แล้วบันทึกที่ครูเป็นผู้เขียนและรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินภาพเด็กส่วนใหญ่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของเด็ก แบบบันทึกที่ครูใช้นี้ได้แก่

- บันทึกพฤติกรรม (Anecdotal record) เป็นบันทึกที่ครูจดกิจวัตร การกระทำ การแสดงออก

ของเด็กในเรื่องที่ครูต้องการประเมิน ซึ่งจะเป็นเรื่องๆ ตามจุดประสงค์การสังเกต

- บันทึกทรายเรื่อง (Journal) เป็นบันทึกข้อความรู้หรือการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละเรื่องที่ผ่านมาไป ส่วนใหญ่จะบันทึกวันต่อวัน ดังนั้น จึงอาจพบมีผู้ใช้คำว่าบันทึกประจำวัน
- บันทึกการปฏิบัติ (Logs) บันทึกการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของเด็ก แต่ละช่วงเวลาตามตารางที่กำหนด
- แบบตรวจรายการ (Checklist) เป็นแบบประเมินอีกอย่างหนึ่งที่ครูใช้สำหรับการสังเกตการปฏิบัติของเด็กตามขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน ในรายละเอียดแต่ละขั้นเป็นรายชื่อ
- มาตรการให้คะแนน (Rubric) เป็นแบบสังเกตที่มีการกำหนดพฤติกรรม และตีค่าพฤติกรรมเป็นลำดับคะแนน ครูใช้สำหรับสังเกตการแสดงออกของเด็ก และตีค่าคะแนนตามมาตรฐานที่กำหนด

2. การสะท้อนผลงานสะสม การสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการรวบรวมตัวอย่างชิ้นงานที่ดีที่สุดของเด็กในแต่ละช่วงการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนภาพการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กว่ามีการก้าวหน้าอย่างไร นับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน (Elby and Kujawa. 1994: 11) การประเมินด้วยการสะสมผลงานนี้เป็นการประเมินที่ผลลัพธ์ที่ครูต้องพิจารณาย้อนกลับเพื่อสะท้อนภาพให้เห็นถึงความสามารถของเด็ก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

37

3. การสัมภาษณ์และสอบถามเป็นอีกวิธีหนึ่งของการประเมินที่จะช่วยให้ครูทราบข้อเท็จจริงของเด็ก วิธีการอาจเป็นแบบใดแบบหนึ่ง ดังนี้

- การประชุมปรึกษาระหว่างครูกับครูหรือครูกับผู้ปกครอง
- การสัมภาษณ์ครู หรือผู้ปกครอง
- การสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองมีหลายวิธีการ โดยหลักการ คือการสื่อสารให้

ผู้ปกครองได้ตอบกลับมาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า จริยธรรมเป็นแบบพฤติกรรมที่ดงามเป็นหลักความประพฤติที่ปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงาม ในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน (ประภาศรี สีหอำไพ. 2535: 24) ซึ่งจริยธรรมนี้ควรพัฒนาดังแต่

ปฐมวัย ตามทฤษฎีพียาเจท์ (Piaget) เห็นว่าจริยธรรมจะเริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมา ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ด้วยการรับรู้สภาพแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ที่ตนเองได้รับเช่นเดียวกับ โคลเบิร์ต ให้เห็นว่าจริยธรรมของเด็กปฐมวัยเกิดจากเงื่อนไขของผู้ใหญ่ ซึ่งทางการศึกษาของปฐมวัย ได้มีการนำนิทานมาใช้ในการเรียนการสอนสร้างจริยธรรมให้กับเด็ก ตัวอย่างเช่น การใช้แม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กปฐมวัย (วาริ นิยมธรรม. 2546) การจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมและสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยของ เบญจพร สมามาก(2540) การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม การเล่นเกมร่วมมือ เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยของเด็กปฐมวัยของ สุภัค ไหวหากิจ (2544) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการสอนจริยธรรม โดยใช้นิทานในการสอนวินัย โดยครูเป็นผู้แต่งนิทานขึ้น ผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากนิทาน พบว่า เด็กพอใจ และเข้าใจง่าย จดจำได้ (น้ำฝน ปิยะ. 2541:

20 – 24) จากแนวคิดต่างๆ นี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการเล่นมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในเด็ก โดยเน้นจริยธรรมด้านการพูด การกระทำ ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางสำหรับครู ในการพัฒนาการเรียนการสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กชาย—หญิง จำนวน 15 คน อายุระหว่าง 3–5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน

ระยะเวลาในการทดลอง มีระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ในแต่ละวันทำการทดลองครั้งละ 20 นาที

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 3–5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน ซึ่งได้มาโดยวิธีการดังนี้

1. เลือกห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลานมา 1 ห้องเรียน ด้วยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน
2. ทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยห้องที่ได้มาจากข้อ 1 โดยใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. คัดเลือกที่ได้จากการทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในข้อ 2 เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย เลือกเด็กกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำที่สุดขึ้นไป 15 อันดับ จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือในการวิจัย

1. นิทานที่ครูแต่งเอง
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
3. แบบทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
4. แบบบันทึกการปฏิบัติงานของเด็กปฐมวัย

39

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ครูแต่งเอง

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539) กร ภัสสรประเสริฐศักดิ์ (2539) สุภัค ไหวหากิจ (2544)

2. ดำเนินการเลือกสาระและสร้างนิทานดังนี้

2.1 เขียนโครงร่างเนื้อหา นิทาน คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย ในประเด็นดังนี้

- (1) จริยธรรมด้านการพูด ประกอบด้วย มารยาทในการฟัง วาจาอ่อนน้อมพูด และตอบตามความจริง ลักษณะคำพูด
- (2) ด้านการกระทำ ประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันของให้เพื่อช่วยเหลือส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ไม่ก้าวร้าวและไม่ล่วงเกิน ไม่ละเมิด ไม่ป้ายความผิดผู้อื่นไม่แย่งของผู้อื่น ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

2.2 จัดเนื้อหา นิทานโดยสอดคล้องกับสาระจริยธรรม ประกอบกับสาระจริยธรรมที่กำหนดตามนิยามศัพท์การวิจัย โดยจำแนกนิทานออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านที่ 1 จริยธรรมด้านการพูด พูดไพเราะ
- ด้านที่ 2 ด้านการพูดไม่โกหก
- ด้านที่ 3 ด้านการกระทำ ไม่ก้าวร้าว
- ด้านที่ 4 ด้านการกระทำ ช่วยเหลือผู้อื่น

2.3 กำหนดประเด็นติดตามผลการปฏิบัติของเด็กตามนิทานแต่ละเรื่องให้

สอดคล้องกับจุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง รวมทั้งหมด 3 เรื่อง ดังนี้

- 1) ขอบคุณจี๊ ขอบคุณ
- 2) ขอโทษอย่าโกรธเลยนะ
- 3) สวัสดิ์ สวัสดิ์

2.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานตัวเอง จำนวน 3 แผน โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน จุดประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนาการทำท่าทางการใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตัวระหว่างฟังนิทาน

2.4.2 ขั้นเล่านิทาน ครูแนะนำกิจกรรมประกอบนิทานที่เด็กจะได้มีส่วนร่วม ในการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาสาระของนิทานแต่ละเรื่อง ขณะเล่านิทาน ครูให้เด็กแสดงท่าทางประกอบเรื่องในนิทาน ด้วยการแสดงบทบาทสมมติพร้อมสื่อประกอบให้เด็กได้เล่นหมุนเวียนครบทุกคน วิธีการเล่นบทบาทสมมติพร้อมสื่อประกอบ ให้เด็กอาสาสมัครแสดงเป็นตัวละครนั้นๆ ในนิทาน

2.4.3 ขั้นสรุป ให้เด็กทั้งชั้นร่วมกันสรุปจริยธรรมสำคัญที่ได้จากเนื้อหานิทานที่เด็กจะต้องนำไปปฏิบัติ

3. นำนิทานแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ครูแต่งเอง และแบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

40

4. นำนิทานแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นเองและแบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.1 ปรับ เนื้อเรื่องในแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

4.2 ปรับ กิจกรรมให้มีความเหมาะสมและตรงกับจุดประสงค์ในการเล่า

4.3 ปรับคำถามในขั้นเล่านิทาน ควรใช้คำพูดที่แตกต่างกันในการถาม เพื่อให้การเล่ามีความน่าสนใจ และน่าติดตาม

5. นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน จำนวน 15 คน

6. นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่แก้ไขแล้ว จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

7. นำแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องด้านการพูดและด้านการกระทำของเด็กปฐมวัย

8. นำแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่แนะนำให้แก้ไขปรับปรุงดังนี้

8.1 ปรับปรุงแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับจริยธรรมที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด

8.2 ปรับปรุงแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับจริยธรรม ให้เหมาะสมกับ

เด็กปฐมวัย เช่น ข้อ 1 จริยธรรมด้านการพูดไม่โกหก ข้อ 2 มีคุณธรรมจริยธรรม ให้เพิ่มข้อย่อย ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี สุภาพเรียบร้อย มีความประหยัด

9. การติดตามผล การกำหนดให้เด็กประเมินตนเองในแต่ละสัปดาห์ โดยครูอธิบายให้เด็กรู้จักใช้แบบบันทึกการปฏิบัติของเด็ก พร้อมให้สติ๊กเกอร์ ซึ่งเด็กจะติด เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่เด่นชัดออกมา ก็ให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบบันทึกการปฏิบัติประจำสัปดาห์เป็นรายด้านและรายบุคคล

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และเครื่องมือวัดความสามารถทางด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย เช่น งานวิจัยของ จันทรเพ็ญ สุภาพล (2554), งานวิจัยของ ทศนีย์ อินทรบำรุง (2552), งานวิจัยของ พจมาน เทียมมนัส(2553) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2. สร้างแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด รวม 20 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมการพูด จำนวน 16 ข้อ ดังนี้

ด้านการพูดไพเราะ 8 ข้อ

ด้านการพูดไม่โกหก 8 ข้อ

41

ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมการกระทำ จำนวน 16 ข้อ ดังนี้

ด้านการไม่ก้าวร้าว 8 ข้อ

ด้านการช่วยเหลือ 8 ข้อ

3. นำแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้

4. นำแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่านดังนี้

4.1 ปรับแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมให้มีความชัดเจน เช่น เมื่อคุณแม่หรือคุณครูเรียกเด็กๆ ควรพูดให้เปลี่ยนเป็น เมื่อคุณแม่ร้องเรียกเด็กๆ แล้วเด็กๆ ควรขานรับว่าอย่างไร

4.2 ปรับภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมให้มีความเหมาะสมเช่น คำว่า เพื่อน ปรับเป็นน้อง

5. นำแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ ผู้เชี่ยวชาญลงคะแนน เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.67 –1.00 จำนวน 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest Posttest Design(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 249)

ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
E	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน กลุ่มทดลอง

T1 แทน การทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง

T2 แทน การทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

X แทน การเล่นนิทานที่ครูแต่งเอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ทำการทดลองเป็นเวลา 3สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที ทำการทดลองกิจกรรมเข้าจังหวะเสริมประสบการณ์ รวม 15 ครั้ง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

42

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. พบครูประจำชั้นของห้องที่ทำการทดลองเพื่อชี้แจงรูปแบบงานวิจัยและขอความร่วมมือ
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 5 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 20 นาที
4. ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยทำการทดสอบ (Pretest) กับเด็กทั้งห้อง จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนเรียงลำดับคะแนนจากคะแนนสูงที่สุดไปหาคะแนนต่ำที่สุด เลือกเด็กที่มีคะแนนต่ำด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ในช่วงเวลา 09.30 – 09.50 ของวัน วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์จนสิ้นสุดการทดลอง โดยระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง เด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นด้วยการเล่นนิทาน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการดำเนินการเล่นนิทานในการวิจัย

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	การเล่นนิทานเรื่อง	จุดประสงค์
1	วันจันทร์ที่ 17 ธ.ค. 61	เรื่องขอบคุณ	การช่วยเหลือ
	วันอังคารที่ 18 ธ.ค. 61	เรื่องสวัสดี	การพูดไพเราะ

2	วันพุธที่ 19 ธ.ค. 61	เรื่องขอโทษ	การไม่ก้าวร้าว
	วันพฤหัสบดีที่ 20 ธ.ค. 61	เรื่องขอบคุณ	การช่วยเหลือ
	วันศุกร์ที่ 21 ธ.ค. 61	เรื่องสวัสดิ์	การพูดไพเราะ
	วันจันทร์ที่ 24 ธ.ค. 61	เรื่องขอโทษ	การไม่ก้าวร้าว
	วันอังคารที่ 25 ธ.ค. 61	เรื่องขอบคุณ	การช่วยเหลือ
	วันพุธที่ 26 ธ.ค. 61	เรื่องสวัสดิ์	การพูดไพเราะ
	วันพฤหัสบดีที่ 27 ธ.ค. 61	เรื่องขอโทษ	การไม่ก้าวร้าว
3	วันศุกร์ที่ 28 ธ.ค. 61	เรื่องขอบคุณ	การช่วยเหลือ
	วันจันทร์ที่ 7 ม.ค. 62	เรื่องสวัสดิ์	การพูดไพเราะ
	วันอังคารที่ 8 ม.ค. 62	เรื่องขอโทษ	การไม่ก้าวร้าว
	วันพุธที่ 9 ม.ค. 62	เรื่องขอบคุณ	การช่วยเหลือ
	วันพฤหัสบดีที่ 10 ม.ค. 62	เรื่องสวัสดิ์	การพูดไพเราะ
	วันศุกร์ที่ 11 ม.ค. 62	เรื่องขอโทษ	การไม่ก้าวร้าว

-
6. เมื่อดำเนินการทดลองไปจนครบ 3 สัปดาห์ ผู้วิจัย ทำการทดสอบหลังการทดลองกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง วันที่ 17 ธ.ค.2561 ถึงวันที่ 11 ม.ค. 2562 โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 9.30 – 9.50 น.
 7. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติการจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

43

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร $t - test$ Dependent for Samples (ลัวัน สายยศและ อังคณา สายยศ. 2538: 104)
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน

3.1.1 ค่าเฉลี่ยใช้สูตร (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$X = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\sum x$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งกลุ่ม
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$S.D. = \sqrt{n\sum x^2 - (\sum x)^2}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
 นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินการรับรู้ด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดย

ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 117) นำคะแนนที่ได้มาแทนสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

44

3.2.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 210)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน จำนวนความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ
 R แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
 N แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

3.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) จากสูตร KR - 20 (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538:197 - 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 \sum pq}{St^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนของแบบทดสอบทั้งหมด

p แทน สัดส่วนของนักเรียนที่ทำได้ในข้อหนึ่งๆ

q แทน สัดส่วนของนักเรียนที่ทำผิดในข้อหนึ่งๆ

St^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

3.3 สถิติที่ใช้ในการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้

สถิติ t-test for Dependent Sample (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521ข: 105)

$$t = \frac{\bar{D}}{SD}$$

$$\text{เมื่อ } \bar{D} = \frac{SD}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ D แทน ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน

D S แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของผลต่างของคะแนน

n แทน จำนวนนักเรียน

45

การแปลผลระดับการพัฒนากิจกรรมของเด็กปฐมวัยการแปลผล

การพัฒนากิจกรรม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมของเด็กปฐมวัย

1. ด้านการพูด

1) การพูดไม่ไพเราะ

กำหนดการแปลผลโดยรวมและจำแนกรายด้าน ดังนี้

ภาพรวมของการพัฒนากิจกรรมคะแนนเต็ม 20 คะแนน เกณฑ์แปลผล แบ่งเป็น 4 ช่วง ดังนี้

คะแนนระหว่าง 15.01 – 20.00 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดีมาก

คะแนนระหว่าง 10.01 – 15.00 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดี

คะแนนระหว่าง 05.01 – 10.00 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 00.00 – 05.00 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับต้องปรับปรุง

จำแนกรายด้านของการพัฒนากิจกรรม มี 4 ด้าน โดยแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 4 ช่วงดังนี้

คะแนนระหว่าง 3.76 – 5.00 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดีมาก

คะแนนระหว่าง 2.51 – 3.75 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดี

คะแนนระหว่าง 1.26 – 2.50 หมายถึง มีการพัฒนากิจกรรมในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 0.00 – 1.25 หมายถึง มีการพัฒนาจริยธรรมในระดับต้องปรับปรุง

46

บทที่ 4

ผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการทดลองและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 3 สัปดาห์ มีรายการประเมิน 2 ด้าน ด้านการพูด และด้านการกระทำ 4 รายการ มีรายการดังนี้

1. การพูดไพเราะ 5 คะแนน
2. การพูดไม่โกหก 5 คะแนน
3. การพูดไม่ก้าวร้าว 5 คะแนน
4. การช่วยเหลือ 5 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ระดับการพัฒนาจริยธรรม

ตาราง 3 ระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ภาพรวมและจำแนกรายด้าน

ลำดับที่	จริยธรรม	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
----------	----------	--------------	--------------

		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	พูดไพเราะ	2.66	0.90	ดี	4.46	0.74	ดีมาก
2	พูดไม่โกหก	2.13	0.80	พอใช้	3.93	0.75	ดีมาก
3	การไม่ก้าวร้าว	1.66	1.17	พอใช้	2.80	0.56	ดี
4	การช่วยเหลือ	3.26	0.65	ดี	4.06	0.70	ดีมาก
รวม		9.73	2.22	พอใช้	15.27	1.87	ดีมาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมระดับจริยธรรม จากพอใช้เป็นดีมาก แต่เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า การไม่ก้าวร้าว เปลี่ยนไปเพียงระดับดี

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลการพัฒนาจริยธรรม

2.1 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t
ก่อนทดลอง	9.73	2.22	5.53	2.13	10.044 **
หลังทดลอง	15.27	1.87			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า การพัฒนาจริยธรรมของเด็กที่ผ่านการทดลองแตกต่างจากก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน

47

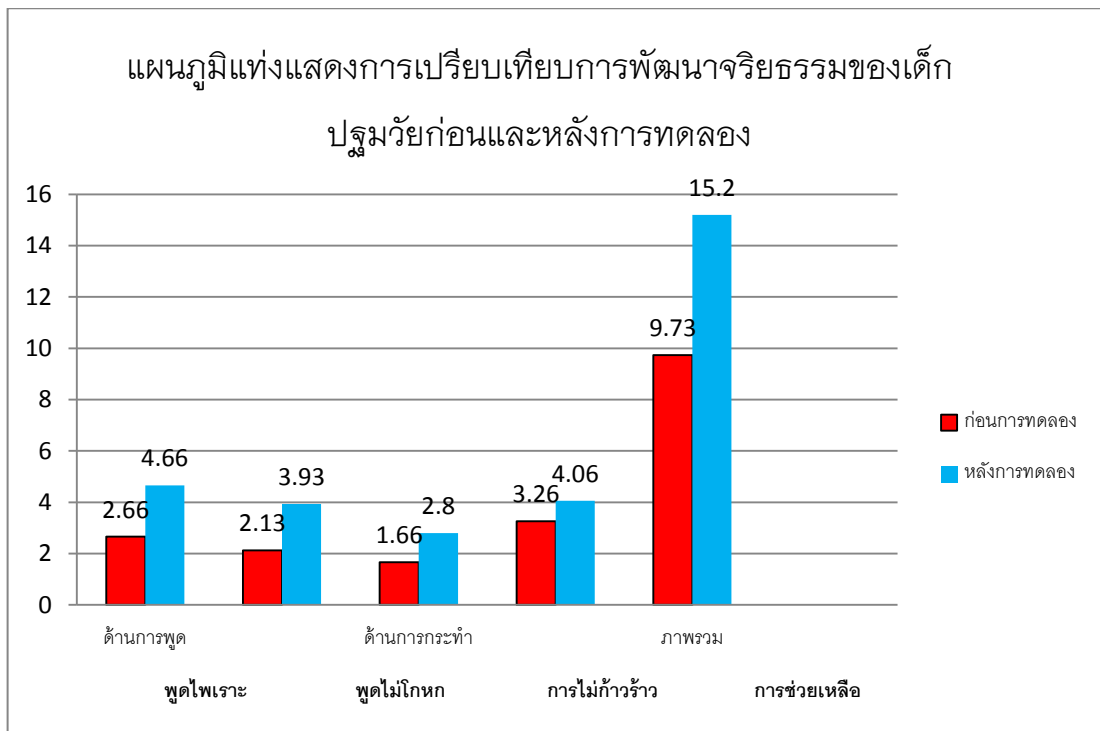
ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน

จริยธรรม	ก่อนทดลอง หลังทดลอง								
	N	K	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t
ด้านการพูด									
พูดไพเราะ	15	5	2.66	0.90	4.46	0.74	1.80	.94	7.407**
พูดไม่โกหก	15	5	2.13	0.80	3.93	0.75	1.80	1.54	4.447**
ด้านกานกระทำ									
การไม่ก้าวร้าว	15	5	1.66	1.70	2.80	0.56	1.13	1.13	3.90**
การช่วยเหลือ	15	5	3.26	0.65	4.06	0.70	.80	1.08	2.863**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า t และค่าเฉลี่ยเด็กก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่นิทานและติดตามผล ช่วยให้พัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น และค่าคะแนนความแตกต่าง ก่อนและหลัง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่นิทาน โดยใช้กราฟ

ภาพประกอบ 2 การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทดลอง จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า จริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ใช้กิจกรรมการเล่นิทาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลังการใช้กิจกรรมการเล่นิทานเด็กมีพัฒนาจริยธรรมสูงขึ้นกว่าการทดลองทุกด้าน

48

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทาน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัย และผลโดยสรุป ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการใช้นิทานและการ ติดตามผลในการรับรู้การพูดและด้านการกระทำ ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในการรับรู้จริยธรรมด้านการพูดด้านการกระทำก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียน ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน ตำบลสระพังลาน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน ตำบลสระพังลาน อำเภอยะทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพังลาน จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. สังเกตด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัยในข้อ 1 โดยใช้ แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. นำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่คะแนนน้อยที่สุด ตามลำดับ 15 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ การเล่นนิทาน
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 จริยธรรมด้านการพูด
 - 2.2 จริยธรรมด้านการกระทำ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการทดลองดังนี้

1. นิทานที่ครูนำมาเล่าให้เด็กฟัง
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นนิทาน
3. แบบสังเกตด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

4. แบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสังเกตด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการทดลอง

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ทำการทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านการทดลองด้วยแบบสังเกตที่ ผู้วิจัย

สร้างขึ้น เป็นผลก่อนการทดลอง

วิธีวิจัย

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ทำการสังเกตด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านการทดลองด้วยแบบสังเกตที่ ผู้วิจัย

สร้างขึ้น เป็นผลก่อนการทดลอง

3. ดำเนินการทดสอบกับกลุ่มทดลองโดยใช้กิจกรรมเล่นนิทานเป็นเวลา 3 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ

ละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อวัดจริยธรรมของเด็กปฐมวัย หลังการ

ทดลองด้วยแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสังเกตด้านจริยธรรม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง t - test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ก่อนการทดลอง มีการรับรู้จริยธรรมด้านการพูดไพเราะ และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดี ด้านการพูดไม่โกหก และการไม่ก้าวร้าวอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนหลังการทดลองการรับรู้จริยธรรมด้านการพูดไพเราะ การพูดไม่โกหก และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดีมาก ส่วนการไม่ก้าวร้าวอยู่ในระดับดี แสดงว่าผลการวิจัยหลังการทดลอง สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน มีการรับรู้จริยธรรมสูงขึ้นและแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

50

การอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการเล่นิทาน ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยก่อนเล่นิทานและระหว่างเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนแยกรายด้านได้แก่ ด้านการพูด การพูดไพเราะการพูดไม่โกหก ด้านการกระทำ การไม่ก้าวร้าว การช่วยเหลือ ในแต่ละช่วงสัปดาห์

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเด็กปฐมวัยมีจริยธรรมโดยเฉลี่ยรวมและแยกรายด้านระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน สามารถนำพัฒนาการจริยธรรมของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดีซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การที่เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นในระดับดีมาก และแตกต่างจากก่อนการทดลอง เป็นไปได้มากเพราะว่านิทานกับเด็กเป็นของคู่กัน โดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ชอบฟังนิทาน เพราะนิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และตอบสนองความต้องการของเด็กกิจกรรมการเล่นิทาน จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ นิทาน จึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสนใจ ซึ่งความสนใจนี้เป็นแรงจูงใจภายในที่มีคุณภาพผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ใคร่เรียนนำไปสู่ความองกามและพัฒนาในทุกด้าน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543: 42) ถ้าผู้เล่ามีเทคนิคในการเล่นิทานที่ดี เด็กจะติดตามเนื้อเรื่อง

ในนิทานอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องมีการบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสังคม ของแบนดูรา ที่ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการสนใจมีผลต่อการรับรู้ ถ้า

เด็กมีความสนใจจะเกิดการรับรู้ได้ดี (สุภัท ไหวหากิจ. 2544: 61) ครู จึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาและข้อความรู้ ที่ต้องการสอนเด็กลงไปนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ เป็นการเรียนรู้แบบแทรกซึม ซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะให้เด็กได้มีพัฒนาการทางจริยธรรม จึงได้สอดแทรกเนื้อหาดังกล่าวดลงไปนิทาน ทำให้เด็กได้รับเนื้อหาความรู้และได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม ที่ปรากฏในนิทาน โดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบังคับ เด็กจึงเรียนรู้อย่างสนุกสนานและไม่เครียด เป็นผลดีต่อการพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับ น้ำฝน ปิยะ (2541:20 – 24) กล่าวว่า นิทานสามารถนำมาใช้สอนตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการได้ โดยเฉพาะด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุ์มนาวิน (2522: 45) กล่าวว่าการเล่นนิทานที่มีตัว

แบบที่ดี โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครนั้นๆ เป็นวิธีการที่เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ดี เพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก โดยการเรียนแบบจากตัวละครที่ดี ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่องสวัสดี เนื้อหาสาระเน้นจริยธรรมด้านการพูดไพเราะ พบว่า เมื่อผู้เรียนฟังนิทานแล้วเด็ก 8 คน ที่ทำได้เมื่อพบคุณครูก็จะทักทายกันพร้อมกับพูด สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ เมื่อเด็กพูดได้ไพเราะก็จะให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ เด็กดีใจและภาคภูมิใจมาก พูดกับคุณครูว่าหนูจะเป็นเด็กดีและเชื่อฟังคำสอนของคุณครูค่ะ

51

อีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาจริยธรรมมากขึ้นเพราะ กิจกรรมการเล่นนิทานเป็นกิจกรรมสงบ และผ่อนคลาย เด็กจะมีสมาธิในการรับรู้สิ่งต่างๆ ดังเช่น งานวิจัยของพัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537: 65 – 70) ที่ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมที่เตรียมให้เด็กสงบนั้น มีผลต่อการรับรู้ของเด็ก ทำให้เด็กมีความสนใจในการรับรู้

มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาจริยธรรม พบว่า เมื่อร่างกายและจิตใจอยู่ในสภาพที่สงบ และผ่อนคลาย มนุษย์จะสามารถรับรู้ข้อมูลและสามารถจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดี (ภานเนตร ธรรมบวร. 2544: 10 – 12) โดยเฉพาะลักษณะและเนื้อหาของนิทานที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานพัฒนาการจริยธรรม มีเนื้อหาสาระในการส่งเสริมจริยธรรมชัดเจน ประกอบกับสื่อที่ใช้ในการเล่นนิทาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้เนื้อหาของนิทานมีความชัดเจนและน่าสนใจ และจากการจัดกิจกรรมพบว่า เด็กมีความสนใจ และร่วมมือในการจัดกิจกรรม จึงทำให้เด็กได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการจริยธรรม ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการพูด และด้านการกระทำ ที่สอดแทรกมากับนิทานที่เล่า และระหว่างการเล่า ผู้วิจัยจะถามคำถามตามจุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง ทำให้เด็กได้คิดและตอบคำถามที่ปรากฏอยู่ในนิทาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ดังที่ พิวาเจท์ ได้กล่าวว่า เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง ขอบคุณจ๊ะ ขอบคุณ ครูถามว่า

พ่อว้าวแม่ว้าวช่วยพาใครข้ามถนน เด็กตอบว่า ลูกแกะ และอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนว่าเด็กสนใจพฤติกรรม คือ การช่วยเหลือ พบว่า เด็กหญิงกตัญญูตา จันทร์คำ เป็นเด็กดี มีจริยธรรมเรียบร้อย ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เห็นคุณครูมาก็เข้าไปสวัสดีค่ะ คุณครูและช่วยถือของให้คุณครู ถ้าเห็นน้องเดินมาก็จะเข้าไปจูงน้องและหิ้วกระเป๋าให้น้อง พาไปส่งที่ห้องเรียน แล้วกลับมาบอกกับคุณครูว่าหนูไปส่งน้องมาแล้วค่ะ คุณครูบอกว่าน่ารักมากค่ะ แล้วคุณครูก็ให้ติดสติ๊กเกอร์ เด็กดีใจและภูมิใจมากที่ได้ทำความดี

การสรุปหลังการเล่านิทาน ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกครั้ง เมื่อเล่านิทานจบ จะต้องมีการปฏิบัติกิจกรรม เช่น การพูดให้ไพเราะหรือการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการพูด และด้านการกระทำ เด็กจึงได้ทบทวนและนำเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากนิทานมาใช้ โดยการใช้กิจกรรมที่แสดงออกถึงสิ่งที่เรียนรู้ออกมาเป็นการกระทำ กิจกรรมทางจริยธรรม และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กสามารถจดจำได้นาน ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 17) ได้กล่าวว่าขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้งควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถาม เกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่องลักษณะตัวละคร ตัวแสดงในเรื่อง ความรู้ และคำสอนที่ได้จากเรื่อง เพื่อให้เด็กได้ติดตามทบทวนและเก็บข้อมูล ความรู้จากนิทาน เป็นการย้ำเตือนทำให้เด็กจดจำได้ดีตัวอย่างเช่น คำสอนว่า เมื่อผู้ใหญ่ให้ของหรือทำอะไรให้เรา เราควรพูดว่าขอบคุณค่ะหรือขอบคุณครับ เด็กนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อคุณแม่ให้เงินมาโรงเรียนเด็กๆ ก็ต้องสวัสดีพร้อมกับพูดว่าขอบคุณค่ะ

52

การติดตามผลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กพัฒนาจริยธรรมจากสังเกตพฤติกรรมเด็กในการประเมินตนเองตามสภาพจริง ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับโดยให้เด็กประเมินตนเองและมีสติ๊กเกอร์เป็นตัวสื่อให้เด็กสนุกกับการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ตนเองและทบทวนจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2547: 235) การประเมินตามสภาพจริงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กได้ตามความเป็นจริง สำหรับการประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมิน เพื่อมุ่งให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กพบกับความสำเร็จทุกขั้นตอน โดยมีเกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย โดยครอบคลุมลักษณะสภาพของการทดสอบ รูปคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการประเมินตามสภาพจริงมีหลายวิธี อาทิ การสังเกต การพูดคุย เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยนี้ ให้เด็กประเมินตนเอง ซึ่งข้อดีคือ นิทานช่วยกระตุ้นให้เกิดความประทับใจในเรื่องราว และตัวละครในนิทานสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับเด็ก เด็กทำได้เพราะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตและเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเห็นการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองเด็กจะเกิดการเรียนรู้มากขึ้น

2. พัฒนาจริยธรรมรายด้านหลังการทดลอง พบว่า 3 ด้าน คือ ด้านการพูดไพเราะ การพูดไม่โกหก และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นจริยธรรมด้านความก้าวร้าวอยู่ในระดับดี ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่าความก้าวร้าวเป็น

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้กับเด็กปฐมวัย และเด็กอาจเรียนรู้มาจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ซึ่งพฤติกรรมนี้ พรอยด์ได้กล่าวถึงเรื่องของจิตใจและการปลูกฝังจากพ่อแม่ซึ่งเป็นมาตรฐานของแต่ละบุคคล (จิราภรณ์ อารยะรังษฤษฎ์. 2539: 57) จากลักษณะเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน ที่เป็นกลุ่มทดลองมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างในโรงงาน ซึ่งต้องทำงานหนักและบาง คนทำงานเป็นกะ โอกาสที่จะมีเวลาให้คำสั่งสอนหรือแนะนำน้อยลง แม้ว่าเนื้อหาของนิทานจะเน้นสาระ แล้วก็ตาม ทฤษฎีโคลเบอร์ก กล่าวว่าเด็กปฐมวัยจะต้องมีการเรียนการสอนที่เน้นการวางเงื่อนไขเป็น สำคัญส่วนพฤติกรรมด้านการพูดเป็นพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากเป็นอันดับแรก อาจเป็นไปได้ว่า เด็ก ในช่วงปฐมวัยนี้รับรู้และการเรียนรู้เร็ว การฟังนิทานจึงทำให้เด็กสามารถพัฒนาภาษาและความคิด ประกอบกับเด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทาน จึงทำให้เด็กซึมซับการเรียนรู้มากขึ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 11) และที่สำคัญในกลวิธีการเล่าของผู้วิจัย ได้เห็นกระบวนการถามตอบ การแสดงความคิดเห็น การอธิบาย และการสรุปทำให้เด็กได้กล้าพูดและฝึกการใช้จริยธรรมด้านการพูดไปในตัวเด็กๆ ที่ฟังนิทานจะถูกกล่อมเกลียดด้วยเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมที่ทำให้มีจริยธรรมดีงามมากขึ้น (เกริก ยุ้นพันธ์. 2539: 55) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กไปสู่การพัฒนาจริยธรรมจากนิทาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภัค ไหวหากิจ (2544) ที่กล่าวว่านิทานมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของ เด็ก ในนิทานจะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามสิ่งต่างๆที่ปรากฏอยู่ในนิทาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงจากการกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก พฤติกรรม ที่เป็นการพูด และการกระทำ จะส่งผลให้เด็กได้กระทำมากกว่าการพูด เพราะการกระทำจะ ปรากฏเด่นชัดกว่าการพูด

53

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการฟังนิทาน พบว่า ใน 2 สัปดาห์แรก เด็กยังขาดสมาธิและขาดความสนใจ ในการฟังนิทาน ครู จึงหาวิธีการใหม่ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่นบทบาทสมมติพบว่า สัปดาห์ต่อมา เด็กจะสนใจมากขึ้น เพราะครูตุ๊กตาหุ่นมือ หัวสัตว์ต่างๆ มาให้เด็กใส่เพื่อแสดงเป็นตัวละครในนิทาน เรื่องนั้นๆ เด็กรู้สึกตื่นเต้นและอยากออกมามีส่วนร่วมแสดงมากขึ้นจะได้เห็นอารมณ์และความรู้สึกที่เด็ก แสดงออกมาทำให้เด็กตื่นเต้นและกล้าพูด กล้าซักถามสามารถตอบคำถามครูได้
2. การติดตามผลเด็กทำได้โดยการที่เด็กได้ปฏิบัติจริงหลังจากเล่านิทานจบ ครูคอยสังเกต พฤติกรรมของเด็ก และจะเห็นการปฏิบัติจริงของเด็กเกี่ยวกับด้านการพูดและด้านการกระทำ เด็กๆ จะปฏิบัติได้ดี เช่น ด้านการพูด เด็กจะพูดได้ไพเราะมากขึ้น ด้านการกระทำ เด็กจะปฏิบัติตนในการดูแล และให้ความช่วยเหลือน้องๆ และเพื่อนคนอื่นๆ ดีขึ้นมาก ครูก็จะให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ เมื่อเด็กได้ทำความ ดี ในช่วงสัปดาห์ต่อมาก็พบว่าเด็กมีพัฒนาการในแต่ละด้านดีขึ้น หลังจากทำการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงลักษณะของสื่อที่ใช้ประกอบในการทำกิจกรรม เช่น ถ้าใช้ภาพประกอบการเล่านิทาน ภาพจะต้องมีขนาดกว้าง 11 นิ้ว ยาว 15 นิ้ว เด็กจะมองเห็นได้ชัด และเป็นการจูงใจเด็กในการฟังนิทาน

2. การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก และขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กในขณะที่ฟังนิทาน เด็กอายุ 3 – 5 ปีระยะเวลาในการเล่ารวมทั้งกิจกรรมประมาณ 20 นาที

3. กิจกรรมการติดตามผล ครูต้องสังเกตพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติจริง โดยครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเด่นชัดในด้านการพูดและกระทำ เช่น ด้านการพูดเด็กจะพูดได้ไพเราะ และจะไม่พูดโกหก ส่วนด้านการกระทำเด็กจะเป็นคนไม่ก้าวร้าว มีนิสัยดี และจะช่วยเหลือผู้อื่น ผลข้างเคียงที่ได้ตามมาจะทำให้เด็กเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์และเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเห็นเด็กเดินมาทำกระเป๋าล้นก็เก็บแล้วนำไปส่งครูหาเจ้าของ ถือว่าเด็กได้ทำความดีแล้ว เพราะเด็กมีความซื่อสัตย์ ก็จะทำให้เด็กติดสติ๊กเกอร์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกับการจัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้าง “นิทาน” สำหรับการพัฒนา จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง ประกอบการทำกิจกรรมอื่น เพื่อดูผลการเรียนรู้ของเด็ก

บรรณานุกรม

55

บรรณานุกรม

ปานิตา กุดกรุง. (2553). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญสง.

----- . คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) จัดทำ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นคู่มือให้สถานศึกษา หรือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) ลาตพรว. .

----- . (2541). กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นความมี

วินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาตพรว. .

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม

- จริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันยา สุวรรณแสง. (2551). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541, เมษายน). การเล่นเกม. การศึกษาปฐมวัย. 2(2): 10 – 19.
- อริสา โสคาภา . (2551). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม เล่านิทานอีสป
ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง . ปรินญาณพนธกศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญ
อนันตพงษ์. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชติ ภิญโญอนันตพงษ์.
- . (2543). การสอนแบบจิตปัญญา: แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาล
ศึกษา. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย สอนดุสิต
- . (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- . (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส
โปรดักส์.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2535). เทคนิคการเล่นเกม. ใน เทคนิคความรู้ควรคู่
แก่เด็กปฐมวัย.กรุงเทพมหานคร.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). การเล่นเกม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สิริยากร ชูพันธ์. (2556). “ผลของการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะพื้นฐานทาง
คณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 6, ฉบับที่ 3
(กันยายน – ธันวาคม) : 20 – 28.
- 56
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540, กรกฎาคม – กันยายน). นักเล่นเกมสร้างนัก
อ่าน. สารพัฒนาหลักสูตร. 16(130): 44 – 47.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ. (2555). ชุดฝึกอบรมครูปฐมวัย โครงการพัฒนาครูกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ
2555. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของการศึกษาปฐมวัย ช่วยเหลือ. ปรินญาณพนธ
กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี ปรีวาที. (2551). การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและติดตามผล.
ปรินญาณพนธกศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา
จิราภรณ์ อาระยะรังสฤษฎ์. (2539). พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็ก. วารสารแนว
แนว.30(162): 53 – 59.

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2557 : 11) ให้ความหมายของจิตวิทยาไว้ว่า การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรม กระบวนการทางจิตของ มนุษย์ในลักษณะที่เป็นศาสตร์ที่สามารถศึกษา ทดลอง หรือพิสูจน์ได้

ถวิล ธาราโกชน. (2541). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทาก่อนกลับบ้าน.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย สอนดุสิต. ถ่ายเอกสาร. ธีราพร กุลนันทน์. (2544). การพัฒนาทักษะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์:

สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

นภเนตร ธรรมบวร. (2544). การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2544). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภากรวี น้อมธรรม. (2553). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเล่นทาก่อนนอน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกชลบุรี วันที่เผยแพร่ 9 ธันวาคม 2553 (<http://www.krupunmai.com/webboard-id1857.html>) สืบค้นเมื่อสิงหาคม, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านใน เด็กอายุ 1-3 ปี โดยพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก.

57

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค. เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์. (2549). ผลการจัดกิจกรรมการเล่นทาก่อนนอนที่มีต่อ ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

----- (2553, พฤศจิกายน). การประมาณค่าความเชื่อมั่นสำหรับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ชนิดเลือกตอบที่ประกอบด้วยความยากง่ายข้อต่างกัน. สอช. ประเทศไทย.3(2):123 – 147.

----- (2544). การวัดและประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:

อักษรเจริญทัศน์.เบญจพร สมานมาก. (2540). ผลของการจัดกิจกรรมละครสวดเสริมจริยธรรมและการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2543). พัฒนาการวัยเด็ก. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.ประกาศรี สหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษา ทางศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พจมาน เทียมมนัส. (2539). ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์และประกอบการวาด ภาพ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. (2555). ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัยจากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัชรี ไชยะสนิต. (2553). เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

พัชรี สอนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.

พิชญ์ ขำมา. (2553). ผลของการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้การอภิปรายเพื่อแก้สถานการณ์ที่มีข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ในนิทานที่มีสองแพร่ง.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญแข พุ่มพิมล. (2545). รายงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครนายก. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก.

ภารดี ศรีประยูร. (2542). รูปแบบการเล่นนิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณิพนธ์กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2555). สอนหนูให้เป็นคนดีต้องเริ่มที่หัวใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แปลน สารา.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.

58

สุภาจิต ศรีกกโพธิ์. (2553). งานวิจัยการศึกษาปฐมวัย. ค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2559 จาก <https://sites.google.com/site/deakthai3d/home>

ฉันทนา ศรีภักดี. (2554). รายงานวิจัยในชั้นเรียนการศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย. หลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วราภรณ์ รักวิจัย. (2553). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

ประเทือง วิบูลศักดิ์. (2552). ความหมายของความรับผิดชอบ. ค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2559 จาก <http://www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231>

สุภาจิต ศรีกกโพธิ์. (2553). งานวิจัยการศึกษาปฐมวัย. ค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2559 จาก <https://sites.google.com/site/deakthai3d/home>

วาสนา พรหมทอง. (2544). การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทาง ร่างกาย ตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ศิริธรรม ณะภูมิ. (2553). พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์.

สุจิตรา ลิทธิไทย. (2553). รายงานวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โรงเรียนบ้านจิว จังหวัดชัยภูมิ. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สมใจ บุญอุรุพิริญโญ. (2555, ตุลาคม). นิทานสำหรับเด็ก. การศึกษา กทม. 20(1): 7-10.

สมใจ ลักษณะ. (2555). การศึกษาความมุ่งมั่นของอาจารย์ในการส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมที่แทรกในกิจกรรมการสอนและคุณลักษณะด้านจริยธรรม.

สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2552). นิทานความสำคัญและประโยชน์. สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.2: 47 – 64.

สัณห์พัฒน์ อรุณธารี. (2552). นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย: โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย.ภูเก็ต: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

----- . (2554). คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรม

ก62

คู่มือการใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรม

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบ วัดการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งวัดเฉพาะด้านการพูด และด้านการกระทำ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 (3- 5 ปี)
2. ในการดำเนินการทดสอบ ให้มีผู้ดำเนินการทดสอบ จำนวน 1 ท่าน และผู้ช่วยดำเนินการทดสอบจำนวน 1 คน สำหรับดูแลและอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการทดสอบสามารถปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามคำอธิบายของผู้ดำเนินการทดสอบ
3. แบบทดสอบทั้งหมด จำนวน 4 ชุด มีลักษณะเป็นตัวเลือกให้ตอบ โดยผู้ทดสอบจะอ่านให้ฟัง และให้เด็กตอบ คำตอบที่ถูกต้องที่สุด

คำแนะนำการใช้แบบทดสอบ

1. ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบประกอบด้วยแบบทดสอบจำนวน 4 ชุด
ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดการพัฒนาศรัยธรรมด้านการพูดไพเราะ จำนวน 5 ข้อ
ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดการพัฒนาศรัยธรรมด้านการพูดไมโกหก จำนวน 5 ข้อ
ชุดที่ 3 แบบทดสอบวัดการพัฒนาศรัยธรรมด้านการไม่ก้าวร้าว จำนวน 5 ข้อ
ชุดที่ 4 แบบทดสอบวัดการพัฒนาศรัยธรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 5 ข้อ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดสอบ
กำหนดให้ทำแบบทดสอบข้อละ 1 นาทีโดยประมาณ
3. การตรวจให้คะแนน
3.1 ข้อที่ตอบถูก ให้ 1 คะแนน
3.2 ข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน
4. การเตรียมการก่อนสอบ
4.1 สถานที่สอบ
สถานที่สอบ ควรเป็นห้องที่มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เอื้ออำนวยต่อผู้รับการสอบ เป็นต้น มีแสงสว่างเพียงพอ เก้าอี้ จัดให้เหมาะสมกับผู้รับการทดสอบและไม่เสียงดังจนเกินไป
4.2 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องทำหน้าที่อ่านข้อสอบ ให้ผู้รับการทดสอบฟังและทำดั่งนั้น จึงต้องอ่านคู่มือในการทดสอบแต่ละตอนให้เข้าใจ เพื่อให้คุ้นเคยกับสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการทดสอบ
4.3 อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้การเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทดสอบ
4.3.1 แบบทดสอบวัดการพัฒนาศรัยธรรมที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จำนวนเท่ากับผู้รับและทดสอบเขียนชื่อ - นามสกุล ของผู้รับการทดสอบไว้ให้พร้อม รวมทั้งแบบทดสอบที่เป็นตัวอย่างสำหรับผู้ทำการทดสอบและสำรองบ้างตามสมควร
4.3.2 ดินสอดำ เพื่อใช้ในการทำแบบทดสอบ
4.3.3 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน
- 4.4 การเตรียมตัวผู้รับการทดสอบ
4.4.1 ก่อนดำเนินการทดสอบ ให้ผู้ช่วยดำเนินการทดสอบนำผู้รับการทดสอบไปรับการทดสอบไปทำธุระส่วนตัว เป็นต้น ว่าดื่มน้ำ และเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย
4.4.2 เมื่อผู้ดำเนินการทดสอบ หาผู้รับการทดสอบมาถึงสถานที่สอบหลังจากทำธุระส่วนตัว
เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินการทดสอบทักทายพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย และไม่ทำให้ผู้รับการทดสอบกังวล และพร้อม จึงเริ่มทำการทดสอบ
5. ข้อปฏิบัติในแบบทดสอบ
5.1 ในการออกคำสั่งให้ผู้รับการทดสอบทำแบบทดสอบดำเนินการทดสอบต้องใช้คำพูดที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติ

5.2 เมื่อดำเนินการทดสอบเสร็จในแต่ละชุด ต้องให้ผู้รับการทดสอบหยุดพักเช่น ดื่มน้ำ หรือไปเข้าห้องน้ำ หรือเปลี่ยนอิริยาบถ ประมาณ 5 นาที

5.3 ในขณะที่ทำการทดสอบผู้ช่วยดำเนินการทดสอบต้องดูแลผู้รับการทดสอบทุกคนให้เรียบร้อยอยู่เสมอ

5.4 การให้ผู้เข้ารับการทดสอบทำแบบทดสอบในแต่ละชุด ผู้ดำเนินการทดสอบต้องมีการจูงใจ ระวัง ผู้รับการทดสอบสนใจและตั้งใจทำแบบทดสอบ ซึ่งในบางช่วงอาจเอาเทคนิควิธีการ ทำให้ผู้รับการทดสอบคลายความเมื่อยล้า มาให้สอดแทรกได้บ้าง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

5.5 ในการทดสอบแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินการทดสอบต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ ซึ่งควรให้ผู้รับการทดสอบ ทดสอบติดต่อกันนานเกินกว่าครึ่งละ 30 นาที

ก64

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 1 การพูดไพเราะ

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 1/1

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. เมื่อคุณแม่ร้องเรียกเด็กๆ ว่าอยู่ที่ไหน เด็กจะขานรับว่าอย่างไร

ถูก เด็กหญิง อยู่ที่นี่ค่ะ เด็กชาย อยู่ที่นี่ครับ

ผิด มาแล้ว เล่นอยู่ค่ะ อยู่ที่สวน กำลังมาครับ

2. เมื่อไหร่ที่นักเรียนควรกล่าวคำว่าขอบคุณ

ถูก ผู้ใหญ่ให้ของ พ่อแม่ให้ของ ครูให้กินข้าว

ผิด ไม่ทราบค่ะ ไม่ทราบครับ เหนื่อย ตอนเช้า ตอนเย็น

3. เด็กๆ จะใช้คำแทนตัวเอง เมื่อต้องพูดกับเพื่อนๆ ที่สนิทว่าอย่างไร

ถูก ใช้ชื่อตัวเอง ผม ฉัน เธอ

ผิด กู มึง เอ็ง ข้า เค้า

4. เมื่อเด็กๆ พบผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่ครูหรือพ่อแม่ ต้องทักทายว่าอย่างไร

ถูก สวัสดีค่ะคุณลุง สวัสดีค่ะคุณป้า สวัสดีค่ะคุณครู

ผิด ไม่ทักทาย หลบ ไม่รู้ เหนื่อย

5. ถ้าเพื่อนเดินชนเด็ก เด็กจะพูดกับเพื่อนคนนั้นว่าอย่างไร

ถูก เดิน เหนื่อย เพื่อนขอโทษไม่เป็นไร ขอโทษนะ

ผิด ต่ำ ว่าเพื่อน ชนตอบ ฟ้องครู เพื่อนทำนองทำไม

ก65

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 2 การพูดไม่โกหก

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 1/1

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. เมื่อเด็กๆ ทำแก้วหล่นแตก แล้วคุณครูถาม เด็กๆ จะพูดว่าอย่างไร

ถูก มันหลุดมือ หนูทำแตกค่ะ

ผิด ไม่ได้ทำค่ะ ไม่ได้ทำครับ ขอโทษ ไม่รู้ หนูจะกวาด

2. ถ้าหนูทำน้ำหกในห้อง ครูถามว่าน้ำมาจากไหน หนูตอบว่าอย่างไร

ถูก หนูทำน้ำหกคะ

ผิด ไม่รู้ หนูไม่ได้ทำ ที่โรงเรียน น้องทำ ต้องเช็ค เพื่อนวิ่งชน

3. คุณแม่ให้เด็กๆ เอาเงินไปซื้อของ แล้วมีเงินทอน แต่หนูยังไม่ได้คืนเงินคุณแม่เมื่อคุณแม่ถาม หนูจะตอบว่าอย่างไร

ถูก ไม่เหลือครับ ไม่เหลือคะ หนูไม่ได้เงินทอนมา

ผิด เอาไปซื้อขนมแล้ว สีม หาย ไม่รู้ อยู่ในกระเป๋า

4. แป้งแอบเด็ดดอกกุหลาบที่คุณยายรักมากไป คุณยายถามแป้งว่าเด็ดดอกกุหลาบของคุณยายหรือเปล่า ถ้าเด็กๆ เป็นแป้งเด็กๆ จะตอบว่าอย่างไร

ถูก หนูเด็ดเองคะ แป้งเด็ดคะ

ผิด ไม่ทราบคะ ไม่ทราบครับ เปล่า น้องเด็ด

5. คุณครูให้เด็กๆ นำส้มมาโรงเรียนคนละ 1 ผล แต่เด็กๆ ส้มเอามา เด็กๆ จะทำอย่างไร

ถูก ไม่ได้เอามา ส้มเอามา ผมครับ

ผิด ขอยืมเพื่อน ขอเพื่อน บอกเพื่อน

ก66

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 3 การไม่ก้าวร้าว

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 1/1

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ถ้าเพื่อนหนูพูดหยาบคายกับหนู หนูจะอย่างไร

ถูก เฉยๆ เดินหลบไป ไม่ได้เถียง

ผิด ต่ำตอบ ฟังครู ตบปาก ไปฟ้องคุณครู

2. ถ้าเพื่อนทำให้หนูไม่พอใจหนูจะอย่างไร

ถูก ขอเปลี่ยนกับเพื่อน

ผิด ด่า กระแทกเพื่อน โกรธ พ้องคุณครู หาเพื่อนใหม่ ไม่สนใจเพื่อน

3. ให้ยกนิสัยเพื่อนที่นิสัยดีและไม่ดี มาคนละ 1 คน

ถูก พูดไพเราะ ไม่เกรงเพื่อน

ผิด ด่าเพื่อน ตีเพื่อน เกรงเพื่อน

4. ถ้าหนูถูกเพื่อนแย่งของ จะทำอย่างไร

ถูก บอกครู ถ้าแบ่งได้แบ่งให้

ผิด ตีเพื่อน บอกเพื่อน แย่งมา

5. ครูให้หนูสลับที่นั่ง แต่หนูต้องนั่งกับคนที่ไม่ชอบ หนูจะทำอย่างไร

ถูก บอกครู ทนเขา

ผิด นั่งด้วยแต่ไม่พูดด้วย ย้ายที่กับเพื่อน

ก67

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 4 การช่วยเหลือ

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 1/1

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ถ้าครูจัดห้องเรียนต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ หนูจะทำอย่างไร

ถูก ต้องช่วยคุณครูจัด ช่วยยก

ผิด ไปบอกให้เพื่อนช่วย มองดูเฉย เกือบที่ ยืนดู เล่นกับเพื่อน

2. ในการทำโครงการ มีเศษขยะ อยู่เยอะแยะ หนูจะอย่างไร
ถูก ช่วยกันเก็บขยะ กวาด เก็บทิ้ง
ผิด เดินไปเฉย ไม่ใช้หน้าที่ ไม่รู้ ไม่เก็บ
3. ถ้าหนูเห็นเด็กเล็กกำลังไปเล่นน้ำที่บ่อนั้น หนูจะอย่างไร
ถูก บอกให้ผู้ใหญ่ไปช่วย
ผิด มองดูเดินไปเลย เรียกขึ้นมา ขอเล่นด้วย
4. เมื่อผู้ใหญ่ถือของมาเยอะมาก เด็กๆ เห็น เด็กๆ จะอย่างไร
ถูก ให้ไปช่วยผู้ใหญ่มากของ รีบเข้าไปช่วยถือ
ผิด มองดู แล้วเดินไป
5. ครูให้ดินน้ำมันเด็กคนละ 1 ก้อน แต่เพื่อนทำขาดไปอีกหน่อย หนูจะอย่างไร
ถูก ดูแล้วแบ่งให้ได้ก็จะแบ่ง ถ้าแบ่งไม่ได้ให้ไปหาครู
ผิด บอกเพื่อนว่าขอเราหน่อย

ภาคผนวก ข
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๒๖๙

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ ๑

เวลา ๒๐ นาที

เรื่อง สวัสดิ์

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กๆ พูดคำว่า “สวัสดิ์”
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทที่พึงปฏิบัติในการสวัสดิ์

การเรียนรู้	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การ ประเมินผล
ขั้นนำ ครูเปิดเพลงสวัสดิ์ให้เด็กๆ ร้องตาม ขั้นการเรียนรู้	- ให้เด็กเข้าแถวเป็น 2 แถว แล้วทำ ท่าทางประกอบ	- วิชชุเทป - เทปเพลง สวัสดิ์-	- สังเกตความ สนใจ - สังเกตการ

วันนี้เป็นวันที่กระรอกไปโรงเรียนวันแรก พ่อกระรอกและแม่กระรอกดีใจ ซื่อซื่อใหม่ให้ลูกกระรอก ลูกกระรอกดีใจที่ได้ไปโรงเรียน จึงรีบแต่งตัว พ่อกระรอกและแม่กระรอก จึงพาลูกกระรอกไปส่งที่โรงเรียน ในระหว่างเดินทางไป พ่อแม่ของกระรอก ทักทายครอบครัวม้าลายว่า “สวัสดีจ้าม้าลาย” ม้าลายจึงตอบว่า “สวัสดีเจ้ากระรอก จะไปไหนกัน” พ่อแม่กระรอกบอกว่า “จะพาลูกไปโรงเรียน” ลูกกระรอกก็สวัสดีม้าลาย เมื่อถึงโรงเรียน คุณครูหมีจึงทักทายพ่อแม่ ของกระรอกว่า “สวัสดีค่ะ วันนี้ น้องกระรอกมาโรงเรียนแต่เช้านะคะ” น้องกระรอกตอบว่า “สวัสดีค่ะคุณครูหมี” เมื่อคุณครูหมีเดินเข้าห้องเด็กทุกคน กล่าวทักทายคุณครูหมี เมื่อได้เวลาเรียน หนังสือเด็กก็นั่งคอยคุณครูหมีอยู่ในห้องเรียนคุณครูหมีเดินเข้ามาในห้อง เด็กๆ ยกมือไหว้และกล่าวคำว่าสวัสดีค่ะ สวัสดีครับคุณครูหมีคุณครูหมีชื่นชมเด็กๆ และอธิบายให้เด็กฟังว่าสวัสดีเป็นการทักทายและแสดงความเคารพของคนไทย เมื่อพบกัน ขั้นสรุป เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องของนิทาน - เมื่อเวลาเจอกันทักทายกัน ควรกล่าวคำว่าอะไร - ใครเป็นคนทักทายพ่อแม่และกระรอก	เพลงสวัสดี - ให้เด็กจับคู่เข้าหากันและจับมือสวัสดีกัน - ให้เด็กทักทายกล่าวคำสวัสดีคุณครู - ให้นักเรียนร้อง เพลงสวัสดี - ให้เด็กยืนขึ้นเป็นแถว 2 แถว แล้วร้องเพลงทำท่าทางประกอบ	- เนื้อเพลงสวัสดี	ร่วมกิจกรรม - สังเกตการตอบคำถาม
--	---	--------------------------	--

เพลงสวัสดี

สวัสดีเธอจ้า เรามาพบกัน
เธอและฉัน พบกันสวัสดี

ข70

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 2

เวลา 20 นาที

เรื่อง ขอบคุณจ๊ะ ขอบคุณ

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กๆ พูดคำว่า “ขอบคุณ”
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทที่พึงปฏิบัติในการขอบคุณ
3. เพื่อให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การเรียนรู้	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ เด็กและครูร้องเพลงเพลง สวัสดี ขอบคุณ	-เด็กทำท่าทางประกอบเพลงสวัสดี	- วิทยูเทป - เทปเพลงสวัสดี	- สังเกตความสนใจ - สังเกตการร่วม

และขอโทษ ชั้นเล่านิทาน น้องหมีตื่นตรงเวลาเพราะว่าพ่อไก่ปลุก ขอบนะ ขอบคุณ รถมอเตอร์ไซด์ขี่ดลึงหมีใจ ดีลูกให้กระต่ายน้อยนั่ง กระต่ายยกมือ ขอบคุณครับ ขอบคุณ ไปรษณีย์มาส่ง จดหมาย น้องแมวรับจดหมายพร้อมเอ่ยคำ ว่าขอบคุณค่ะ ขอบคุณ รถมอเตอร์ไซด์มากน้อง แกะข้ามถนน พ่อว้าวแม่ว้าวพาข้ามไป น้อง แกะเอ่ยคำขอบคุณจ๊ะ ขอบคุณ ฮีปโปโปใจดี นำของขวัญมาฝากเจ้าเต่า ขอบคุณจ๊ะ ขอบคุณ เสือทำกระเป๋าทรง หูอันเก็บได้ คุณเสือเอ่ยคำว่าขอบคุณครับ ขอบคุณ แม่ ไก่ซื้อของลิ้มมองลูก คุณบ้านกฐักช่วยดูแล ให้ แม่ไก่จึงเอ่ยคำว่า ขอบคุณค่ะ ขอบคุณ ชั้นสรุป เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องของนิทาน – เมื่อมีคนให้ของเรามาควรกล่าวคำว่าอะไร – ใครลูกให้กระต่ายนั่งบนรถมอเตอร์ไซด์	ขอบและขอโทษ – ให้เด็กจับมือเป็น วงกลม แล้วทำท่า ประกอบเพลง สวัสดิ์ ขอบคุณและขอโทษ – ให้เด็กจับคู่เข้าหา กันและทำท่ามอบของ ให้กันพร้อมกล่าวคำว่า ขอบ – ให้เด็กเล่นบทบาท สมมุติ เรื่องการมอบ ของขวัญ และกล่าวคำ ว่าขอบคุณ – ให้นักเรียนร้องเพลง สวัสดิ์ ขอบคุณ และขอ โทษ ให้จับมือล้อมวงกลม และร้องเพลงสวัสดิ์ ขอบคุณ และขอโทษ	ขอบคุณและขอโทษ – เนื้อเพลงสวัสดิ์ ขอบคุณและขอโทษ	กิจกรรม – สังเกตการตอบ คำถาม
--	---	---	---

เพลง สวัสดิ์ ขอบคุณและขอโทษ

เมื่อเจอกันเราทักกันสวัสดิ์ สวัสดิ์ครับ/สวัสดิ์ค่ะ

เมื่อผิดพลั้งขออภัยขอโทษที่ ขอโทษครับ/ขอโทษค่ะ

เมื่อจากกันยกมือไหว้สวัสดิ์ สวัสดิ์ครับ/สวัสดิ์ค่ะ

เมื่อใครมีจิตไมตรีขอขอบคุณ ขอบคุณครับ/ขอบคุณค่ะ

ข71

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

สัปดาห์ที่ 3

เวลา 20 นาที

เรื่อง ขอโทษ อย่าโกรธนะจ๊ะ

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กๆ พูดคำว่า “ขอโทษ”
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทที่พึงปฏิบัติในการขอโทษ
3. ประโยชน์ของการให้อภัยและโทษของความโกรธ

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ เด็กๆ และครูร่วมกันร้องเพลง สวัสดิ์ ขอบคุณและขอโทษ	ให้เด็กทำท่าทาง ประกอบเพลง – ร้องเพลง สวัสดิ์	– บัตรคำ สวัสดิ์ ขอโทษ ขอบคุณ – เนื้อเพลงสวัสดิ์ ขอบคุณ	– การสังเกต – ความสนใจ – ความร่วมมือ

ชั้นเล่านิทาน หนูๆชอบวิ่งซุกซน ชนเพื่อน ล้ม หนูๆรีบขอโทษเพื่อนทันที ช่างน้อยมาบ้านช่างใหญ่ เผลอ ทำคอมพิวเตอร์ใหญ่แตก รีบขอโทษ ทันที ที่ไม่ระวัง ม้าขาวหยอกล้อมาลាយว่าไม่ หล่อ ทำให้ม้าลายน้ำตาคลอ ม้า ขาวจึงหยุดล้อพร้อมขอโทษทันที หนอนอ้วนมากินอาหารบ้าน หนอนแก้ว เผลอกินอาหารจนจน จาน เมื่อรู้ตัวจึงอุทาน รีบพูดว่า ขอโทษนะทันที กระต่ายน้อยยรदन้าต้นไม้ เผลอ ไปท่อมบ้านไล่เดือน จึงรีบขอโทษ ทันที นกเอี้ยงขึ้นเกาะหลังควายเกิด สิ้นทำให้ควายสั่นหางขึ้น นกเอี้ยง รีบขอโทษทันที	ขอขอบคุณและขอโทษ - ให้นักเรียนร้องเพลง สวัสดิ์ ขอขอบคุณและขอโทษ - ให้เด็กยืนขึ้นเป็น แถว 2 แถวแล้วร้องเพลง ทำ ทำทางประกอบ	และขอโทษ	- การตอบคำถาม
--	---	----------	---------------

เพลง สวัสดิ์ ขอขอบคุณและขอโทษ

เมื่อเจอกันเราทักกันสวัสดิ์ สวัสดิ์ครับ/สวัสดิ์ค่ะ

เมื่อผิดพลั้งขออภัยขอโทษที่ ขอโทษครับ/ขอโทษค่ะ

เมื่อจากกันยกมือไหว้สวัสดิ์ สวัสดิ์ครับ/สวัสดิ์ค่ะ

เมื่อใครมีจิตไมตรีขอขอบคุณ ขอขอบคุณครับ/ขอบคุณค่ะ

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างนิทานจริยธรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ค 73

ตัวอย่าง นิทานจริยธรรม

เรื่อง ขอบคุณจ๊ะ ขอบคุณ

เวลาเล่า 20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้บอกข้อตกลงเด็กเรื่องการแสดงบทบาทสมมติและการสรุปนิทาน
2. เล่านิทานโดยเด็กมีส่วนร่วม
3. ให้แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย
4. สานิตการใช้สติ๊กเกอร์

เนื้อหาบทนิทาน

คืนตรงเวลา หน้าตาผ่องใสเพราะว่าพ่อไก่ ช่วยปลูกทุกวัน ขอคุณนะขอคุณ รถเมล์แน่น เอ๊ยด เบียดเสียดเหลือหลาย ลุงหมี่ลูกให้ กระต่ายน้อยได้นั่ง ขอคุณครับ ขอคุณกริ่ง กริ่ง ใครมา อ๊ะ อ่า ไปรษณีย์ จดหมายหลายสี ใจดีนำมาส่ง ขอคุณค่ะ ขอคุณรรรราเยอะแยะ ลูกแกะแสนกลัว พ่อวัว แม่วัว ช่วยพาข้ามถนน ขอคุณครับ ขอคุณฮิปโปเจ็ดี มีของมาฝาก เต้าน้อยเพื่อนยาก เอ๊ยปาก ทันใด ขอคุณจ๊ะ ขอคุณเสือทำกระเป๋าทรง หุ่นอันเก็บได้ มีเงินมากมาย คินให้เร็วพลัน ขอคุณครับ ขอคุณแม่ไก่ซื้อของ ลืมมองลูก คุณบ้านกฐัก จึงช่วยดูแล ขอคุณค่ะ ขอคุณคำว่าขอคุณ เกื้อหนุน เกื้อหนุนยิ่งนัก ใครๆก็รัก เมื่อเอ๋ยขอคุณ ขอคุณนะ ขอคุณ

คำถามประจำเรื่อง

- เมื่อมีผู้ใหญ่ให้ของเราควรพูดคำว่าอะไร
- ใครเป็นคนทำกระเป๋าทรงหล่น และใครเป็นคนเก็บได้

ตัวอย่าง นิทานจริยธรรม

เรื่อง ขอโทษอย่าโกรธนะจ๊ะ

เวลาเล่า 20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้บอกข้อตกลงเด็กเรื่องการแสดงบทบาทสมมติและการสรุปนิทาน
2. เล่านิทานโดยเด็กมีส่วนร่วม
3. ให้แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย
4. สานิตการใช้สติ๊กเกอร์

เนื้อหาบทนิทาน

ขอโทษ อย่าโกรธนะจ๊ะ ขอโทษนะจ๊ะ อย่าโกรธนะคนดี ฉันผิด ฉันรู้ตัวดี ด้วยเหตุฉะนี้ ฉันจึงขอโทษเธอ หนูๆชอบวิ่งซุกซน หนูๆวิ่งวน ซนคุณอันซี้ หนูๆลุกขึ้นทันที ขอโทษนะ ขอโทษที่ ที่ฉันวิ่งชนเธอ ช้างน้อยมาเยี่ยมช้างใหญ่ เพลอทำโคมไฟช้างใหญ่แตกเพลิง ช้างน้อยพูดด้วยความกลัวเกรง ขอโทษนะ ฉันผิดเอง ที่ไม่ทันระวัง ม้าลายอับอายไหวหวั่น ถูกม้าขาวเย้ยหยัน ว่าหน้าไม่หล่อ ม้าลายเริ่มมีน้ำตา คลอ ม้าขาวจึงหยุดล้อ ขอโทษนะ ขอโทษที่ หนอนอ้วนชวนหนอนแก้วมากินผัก อร่อยยิ่งนัก ผักสด กรอบแสนหวาน หนอนอ้วนกินเพลินจนหมดจาน เมื่อรู้ตัวจึงอุทาน ขอโทษนะ ขอโทษที่ กระจ่ายน้อย กำลังรดน้ำ แสนเพลินใจดอกไม้งามเหลือจะเอ๋ย รดจนน้ำท่วมบ้านไล่เดือนเลย กระจ่ายน้อยไม่นิ่งเฉย ขอโทษนะ ขอโทษที่ นกเอี้ยงเกาะบนหลังควาย เกิดลื่นไถล ทำให้ควายจ๊กจี้ นกเอี้ยงกล่าวเร็วรี่ ขอโทษ ที่ ฉันไม่ได้ตั้งใจ ขอโทษเป็นคำใดดเด่น ควรใช้ให้เป็นเริ่มจากวันนี้ ผิดพลั้งเอยปาก ขอโทษ ทันที เมื่อใคร ได้ยินคำนี้ ก็ให้อภัย

คำถามประจำเรื่อง

- เมื่อนักเรียนเอาขนมเพื่อนมากินโดยไม่ได้ขอจากเพื่อนนักเรียนต้องกล่าวคำว่าอะไร
- ใครเป็นคนทำโคมไฟแตก เมื่อรู้ว่าการทำของผู้อื่นเสียหายควรพูดคำว่าอะไร

ตัวอย่าง นิทานจริยธรรม

เรื่อง สวัสดิ์

เวลาเล่า 20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้บอกข้อตกลงเด็กเรื่องการแสดงบทบาทสมมติและการสรุปนิทาน
2. เล่านิทานโดยเด็กมีส่วนร่วม
3. ให้แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย
4. สาคิตการใช้สติ๊กเกอร์

เนื้อหาניתาน

สวัสดี แม่หมีสอนไว้ เวลาพบใครทักไป สวัสดี อากาศแจ่มใส วันใหม่เช้านี้ หมิ่ทักเร็วรี สวัสดี
ดวงตะวัน คุณแม่ คุณพ่อ รอฟังคำนั้น ถ้อยคำสั้นสั้น ทักกัน สวัสดีสวัสดีเพื่อนรัก เสียงทักจากหมิ่
เพื่อนตอบทันที สวัสดี เช่นกัน ทำความเคารพ พบครูทุกวัน กล่าวอย่างแข็งขัน ฉัน สวัสดี ครู เลิกเรียน
แล้วหนา บอกลาคุณู กราบลาคุณครู หนูขอสวัสดี ปู่ย่าตายาย มากมายน้อยพี พบกันทุกที สวัสดี ทุก
คน ทักกันไม่ยาก เอ่ยปากสั้กหน สวัสดี มีผลคนรักมากมาย สวัสดี สวัสดี วันนี้ วันไหน หมิน้อยสุขใจ
เด็กไทย สวัสดี

คำถามประจำเรื่อง

- เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนพบครูนักเรียนควรทำอย่างไร
- เมื่อกลับบ้านเจอผู้ใหญ่ นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร

ภาคผนวก ง

คู่มือการติดตามผล

แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

ง 85

คู่มือการติดตามผล

คำชี้แจง

วิธีการติดตามผลให้ทำดังนี้

1. ครูจะเป็นผู้สังเกต เมื่อเด็กปฏิบัติหรือลงมือกระทำ โดยเด็กเป็นผู้ตัดสินใจเองในการติดตามผลมี ด้านการพูด การพูดไพเราะ
2. แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย เป็นแบบติดตามรายบุคคล ซึ่งถ้าเด็กกระทำ ซึ่งตรงกับเนื้อหาสาระทางจริยธรรมก็จะให้เด็กตัดสินใจเองลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

3. เวลาที่ใช้ในการติดตามสังเกต เพื่อติดตามผล คือ ช่วงเวลาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ;yoL6diN โดยทำการติดตามผลหลังการเล่นิทานแต่ละเรื่อง

4. ครูจะเป็นผู้คอยสังเกตการปฏิบัติของเด็กถ้าถูกติดให้เด็กผ่านไปแต่ถ้าเด็กไม่เข้าใจครูต้องแนะนำ

ข้อปฏิบัติในการติดตามผล

1. เขียนชื่อผู้ติดตาม (ครู) ผู้ถูกติดตาม (เด็ก) กำหนดเป็นสัปดาห์
2. ให้ติดตามเป็นรายบุคคล ในแต่ละด้าน ติดตามตั้งแต่เด็ก 1 – 15 คน และเมื่อติดตามครบแล้วก็เปลี่ยนเป็นด้านอื่นต่อไปจนครบ 2 ด้าน ให้หมุนเวียนเป้าหมายการติดสติกเกอร์ในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัยเมื่อติดตามผล ด้านการพูด แบ่งเป็นการพูดไพเราะ ถ้าเห็นเด็กคนไหนพูดไพเราะ ก็ให้ติดสติกเกอร์ลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย แต่ถ้าเด็กคนไหนยังพูดไม่ไพเราะก็จะไม่ให้ติดสติกเกอร์จนกว่าเด็กจะพูดได้ไพเราะ คอยติดตามจนครบหมดทุกคน ปฏิบัติได้ถูกต้องแสดงว่าเด็กมีจริยธรรมการเตรียมการในการติดตามผล

การเตรียมครู

1. ผู้ติดตามต้องศึกษาคู่มือในการติดตามให้เข้าใจกระบวนการติดตามทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบติดตาม
2. จัดเตรียมแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านไว้ให้เรียบร้อย
3. ผู้ติดตามต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกติดตามก่อนที่จะทำการติดตาม และพยายามจำชื่อของผู้ถูกติดตามให้ได้ทุกคน

การเตรียมเด็ก

1. ครูปฐมนิเทศการติดตามผลให้เด็กฟัง
2. ครูให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยการสาธิตย้อนกลับ

แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

ชื่อครูกลั่นจิภา นามสกุล แก้วบัวดี

ชื่อนักเรียน..... นามสกุล..... ชั้นอนุบาลปีที่ 1/1

คำชี้แจง แบบติดตามผลการพูดการกระทำของเด็กปฐมวัยตามรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้แล้วให้เด็กติดสติกเกอร์ลงในช่องที่เด็กปฏิบัติจริง

จริยธรรม	สัปดาห์ที่	
	ทำ	ไม่ทำ
ด้านการพูด การพูดไพเราะ 1. พูดสวัสดิ์ที่มีคำลงท้าย (ครับ , ค่ะ) – พูดกล่าวทักทายด้วยคำว่า สวัสดิ์ (ครับ , ค่ะ)		
พูดกล่าวคำอำลาด้วยคำ สวัสดิ์ (ครับ , ค่ะ) 2. พูดขอบคุณที่มีคำลงท้าย (ครับ , ค่ะ) – พูดขอบคุณเมื่อผู้ใหญ่ให้ของ – พูดขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น		
3. พูดขอโทษเมื่อทำผิดต่าง ๆ		
4. ไม่พูดคำหยาบ		
การพูดไม่โกหก 1. ต้องพูดความจริง		
2. มีคุณธรรมจริยธรรม		
– มีความซื่อสัตย์		
– มีระเบียบวินัย		
จริยธรรม	สัปดาห์ที่	
	ทำ	ไม่ทำ
– มีระเบียบวินัย		
– มีความสามัคคี		
– สุภาพเรียบร้อย		
– มีความขยันหมั่นเพียร		
– มีความประหยัด		
ด้านการกระทำ		

การไม่ก้าวร้าว		
1. ไม่แย่งของผู้อื่น		
2. ไม่เล่นรุนแรง		
3. ไม่รังแกผู้อื่น		
4. ไม่ทำลายสิ่งของ (ของตนเองและผู้อื่น)		
การช่วยเหลือ		
1. ช่วยเหลือคุณครู		
2. ช่วยเหลือเพื่อน		
3. ช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า		
4. รู้จักการแบ่งปัน		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล

นางสาวกัลณชิตา แก้วบัวดี

วัน เดือน ปีเกิด

25 พฤษภาคม 2527

สถานที่เกิด

สุพรรณบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

201 หมู่ 6 ตำบลสระพังลาน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72220

ตำแหน่งที่ทำงานในปัจจุบัน	ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระพังลาน
ประวัติการศึกษา	

พุทธศักราช 2547	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนสระยายโสมวิทยา
พุทธศักราช 2551	ปริญญาตรี สาขาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
พุทธศักราช 2557	กำลังศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์บัณฑิต